

NAJWYŻSZA IZBA KONTROLI
Delegatura w Szczecinie

LSZ.410.017.02.2022

Aleksandra Szymanowicz
Dyrektor
Ośrodka Pomocy Społecznej w Gryfinie
ul. Łużycka 12
74-100 Gryfino

WYSTĄPIENIE POKONTROLNE

P/22/055 – Wsparcie dla rodzin przeżywających trudności w okresie pandemii COVID-19

I. Dane identyfikacyjne

Jednostka kontrolowana	Ośrodek Pomocy Społecznej w Gryfinie ¹ , 74-100 Gryfino ul. Łużycka 12.
Kierownik jednostki kontrolowanej	Aleksandra Szymanowicz, Dyrektor OPS od 15 kwietnia 2016 r. ²
Zakres przedmiotowy kontroli	<ol style="list-style-type: none"> 1. Organizacja wykonania zadań związanych z udzielaniem pomocy osobom i rodzinom przeżywającym trudności w okresie pandemii COVID-19. 2. Pomoc realizowana na rzecz osób i rodzin przeżywających trudności w okresie pandemii COVID-19 oraz jej efekty.
Okres objęty kontrolą	Lata 2019-2022 (do 23 września), z wykorzystaniem dowodów sporządzonych przed tym okresem.
Podstawa prawna podjęcia kontroli	Art. 2 ust. 2 ustawy z dnia 23 grudnia 1994 r. o Najwyższej Izbie Kontroli ³ .
Jednostka przeprowadzająca kontrolę	Najwyższa Izba Kontroli Delegatura w Szczecinie.
Kontrolerzy	Leszek Smykowski, specjalista kontroli państwowej, upoważnienie do kontroli nr LSZ/113/2022 z 7 lipca 2022 r. (akta kontroli str. 1-3)

II. Ocena ogólna⁴ kontrolowanej działalności

OCENA OGÓLNA	NIK ocenia pozytywnie organizację i wykonywanie zadań oraz ich efekty związane z udzielaniem pomocy osobom i rodzinom przeżywającym trudności w okresie pandemii COVID-19.
Uzasadnienie oceny ogólnej	Ośrodek podejmował efektywne działania w zakresie wsparcia dla rodzin przeżywających trudności w okresie pandemii COVID-19. Opracowano i prawidłowo realizowano gminną strategię rozwiązywania problemów społecznych ze szczególnym uwzględnieniem programów pomocy społecznej oraz monitorowano i koordynowano jej realizację. Przedstawiono Burmistrzowi Miasta i Gminy Gryfino ⁵ oceny zasobów pomocy społecznej wraz z rekomendacjami za lata 2019-2021. W okresie pandemii prowadzono skuteczne działania na rzecz wzmocnienia opiekuńczych i wychowawczych kompetencji rodziców w rodzinach zagrożonych przemocą oraz monitorowano losy dzieci z tych rodzin, umożliwiając podjęcie stosownych działań na rzecz ich ochrony przed krzywdzeniem. W okresie pandemii udzielono pomocy potrzebującym niezbędnego wsparcia w zakresie poradnictwa specjalistycznego w formie teleporady. Ośrodek zapewnił pomoc w postaci posiłku potrzebującym dzieciom lub w formie zasiłków celowych na zakup posiłku lub

¹ Dalej: OPS lub Ośrodek.

² Dalej: Dyrektor OPS lub Dyrektor Ośrodka.

³ Dz. U. z 2022 r. poz. 623; dalej: ustawa o NIK.

⁴ Najwyższa Izba Kontroli formułuje ocenę ogólną jako ocenę pozytywną, ocenę negatywną albo ocenę w formie opisowej.

⁵ Dalej: Burmistrz.

żywności. Ponadto zapewniono dla lokalnej społeczności dostęp do informacji o możliwości uzyskania takiej pomocy. W związku z problemami rodzin spowodowanymi pandemią realizowano programy osłonowe wynikające z rozeznaczonych potrzeb i problemów rodzin, m.in.: „Wspieraj Seniora”, „Asystent osobisty osoby niepełnosprawnej”, „Posiłek w szkole i w domu”. W latach 2019-2021 wydatki na zadania z zakresu pomocy społecznej⁶ oraz świadczeń rodzinnych⁷ stanowiły odpowiednio 21%, 25% i 24% budżetu Gminy Gryfino⁸. OPS zapewnił osobom doświadczającym przemocy w rodzinie, jak również sprawcom przemocy, możliwość korzystania z poradnictwa socjalnego i prawnego. Korzystanie z poradnictwa psychologicznego, rodzinnego oraz innych świadczeń specjalistycznych odbywało się na podstawie umów zleceń zawartych przez Dyrektora ze specjalistami świadczącymi usługi na rzecz Ośrodka. W przypadku wszczęcia procedury „Niebieskie Karty”⁹, niezwłocznie powoływano grupę roboczą¹⁰, która opracowywała indywidualne plany pomocy, następnie realizowała oraz monitorowała przebieg działań. Wykonując zadania z zakresu rozwiązywania problemów związanych z wystąpieniem przemocy w rodzinie należycie dokumentowano wszystkie działania podejmowane wobec rodzin, w których dochodziło do przemocy oraz dotyczące efektów tych działań.

III. Opis ustalonego stanu faktycznego oraz oceny cząstkowej¹¹ kontrolowanej działalności

OBSZAR 1. Organizacja wykonywania zadań związanych z udzielaniem pomocy osobom i rodzinom przeżywającym trudności w okresie pandemii COVID-19.

Opis stanu faktycznego

1.1.1 W OPS zapewniono dostępność specjalistycznego poradnictwa psychologicznego, prawnego i rodzinnego zgodnie z art. 46 ustawy z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej¹². W latach 2019-2022 Ośrodek organizował poradnictwo w Punkcie Doradztwa i Konsultacji¹³. Pracownicy socjalni, gdy zaistniała taka konieczność podczas wykonywania czynności służbowych informowali o dostępności specjalistów. Wsparcie obejmowało pomoc w zakresie terapii rodzinnej, konsultacji w działaniach interwencyjno-wspierających dla osób uzależnionych od narkotyków oraz dla osób doznających przemocy i stosujących przemoc, a także obejmowało pomoc prawną. W 2019 r. rozszerzono zakres oferowanego wsparcia o konsultacje psychologa dla dzieci, młodzieży i ich rodzin, natomiast w 2021 r. - o mediacje. Świadczona pomoc była bezpłatna. W PDK analizowane były również potrzeby mieszkańców Gminy. W okresie przed pandemią Punkt funkcjonował cztery dni w tygodniu w godzinach popołudniowych, zazwyczaj między godziną 16:00 a 18:00. W okresie pandemii COVID – 19 wprowadzano okresowo pracę zdalną. Tym samym dyżury odbywały się w określonych dniach

⁶ Dział „852” klasyfikacji budżetowej: domy pomocy społecznej, ośrodki wsparcia, zadania z zakresu przeciwdziałania przemocy w rodzinie.

⁷ Dział „855” klasyfikacji budżetowej: świadczenia wychowawcze, koszty obsługi, rejestr centralny.

⁸ Dalej: Gmina.

⁹ Dalej: procedury NK lub NK.

¹⁰ Grupy robocze mogły być tworzone przez Zespół Interdyscyplinarny w celu rozwiązywania problemów związanych z występowaniem przemocy w rodzinie w indywidualnych przypadkach.

¹¹ Oceny cząstkowe to oceny działalności w poszczególnych obszarach badań kontrolnych. Ocena cząstkowa może być sformułowana jako ocena pozytywna, ocena negatywna albo ocena w formie opisowej.

¹² Dz. U. z 2021 r. poz. 2268, ze zm.; dalej: ustawa o pomocy społecznej.

¹³ Komórka organizacyjna OPS; dalej: PDK lub Punkt.

i godzinach również przez cztery dni w tygodniu – zgodnie z obowiązującym harmonogramem w danym miesiącu, zazwyczaj między godziną 16:00 a 18:00¹⁴.

Ośrodek w okresie objętym kontrolą zapewniał pracę socjalną na rzecz osób / rodzin wymagających takiego wsparcia. Praca socjalna w Sekcji Pierwszego Kontakt¹⁵ polegała na sporządzaniu adnotacji urzędowej po przeprowadzonej pracy socjalnej, na zobowiązaniu do podjęcia działań przez klienta w formie kontraktu socjalnego i kontroli ich wykonania. Szersza praca socjalna była realizowana przez Sekcję Pracy Socjalnej¹⁶ po otrzymaniu zgłoszenia zewnętrznego lub wewnętrznego o charakterze interwencyjnym. Praca socjalna w ww. sekcji nie była regulowana kontraktem socjalnym. Była dokumentowana poprzez sporządzenie adnotacji urzędowych z prowadzonej pracy socjalnej. W trakcie natężenia stanu epidemicznego tj. kwiecień 2020 r. – lipiec 2021 r. praca socjalna odbywała się poprzez krótkotrwałe wejście w środowisko z zachowaniem rygorów sanitarnych i uzupełnienie informacji o rodzinie w sposób zdalny, telefoniczny. Porady głównie odbywały się w sposób zdalny, jednakże w przypadku szczególnej potrzeby, praca była wykonywana w terenie. Pracownicy socjalni SPS prowadzili również pracę socjalną w rodzinach, w których została wdrożona procedura NK. Praca socjalna była realizowana zgodnie z ustalonym w NK planem pomocy rodzinie poprzez monitorowanie sytuacji rodziny pod kątem występowania zjawiska przemocy w rodzinie i podejmowania działań zapobiegających temu zjawisku. Standardowo był to monitoring miejsca zamieszkania raz w miesiącu poprzez rozmowę z osobami podejrzanymi o doznawanie i stosowanie przemocy, a także regularne informowanie o możliwych formach pomocowych dla rodziny, takich jak np. pomoc specjalistyczna, terapia, program korekcyjno-edukacyjny. W okresie natężenia stanu epidemicznego COVID-19 tj. kwiecień 2020 r. – lipiec 2021 r. monitoringi odbywały się zdalnie, drogą telefoniczną z częstotliwością raz w tygodniu¹⁷.

OPS zapewniał dostępność form wsparcia przewidzianych w art. 10 ust. 3 ustawy z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej¹⁸ na rzecz rodzin w kryzysie opiekuńczo-wychowawczym. Ośrodek w ramach SPS realizował działania wynikające z Gminnego Programu Wspierania Rodziny na lata 2017-2019 oraz na lata 2020-2022¹⁹ na rzecz rodzin zamieszkujących Gminę ze szczególnym uwzględnieniem rodzin dysfunkcyjnych: przeżywających trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczej, w prowadzeniu gospodarstwa domowego, zagrożonych ubóstwem, problemem uzależnienia, przemocy. Mieszkańcy Gminy w ramach wsparcia Sekcji mogli skorzystać z następujących form pomocy: wsparcia asystenta rodziny w ramach ustawy o wspieraniu rodziny, wsparcia asystenta rodziny na podstawie ustawy z dnia 4 listopada 2016 r. o wsparciu kobiet w ciąży i rodzin "Za życiem"²⁰, odbycia treningu wzmacniającego kompetencje opiekuńczo-wychowawcze i w prowadzeniu gospodarstwa domowego

¹⁴ Psycholog dla dzieci, młodzieży i ich rodzin w badanym okresie udzielił łącznie 61 porad, z tego w 2019 r. – pięć porad, w 2020 r. – 37, w 2021 r. – 19, a w I półroczu 2022 r. nie udzielono porad. Radca prawny Ośrodka w badanym okresie udzielił łącznie 252 porad, z tego w 2019 r. – 119 porad, w 2020 r. – 55, w 2021 r. – 41, a w I półroczu 2022 r. 37 porad prawnych. Terapeuta rodzinny w badanym okresie udzielił łącznie 175 porad, z tego w 2019 r. – 38 porad, w 2020 r. – 51, w 2021 r. – 47, a w I półroczu 2022 r. 39 porad. Konsultacji w działaniach interwencyjno – wspierających dla osób uzależnionych od narkotyków i członków ich rodzin w badanym okresie udzielono łącznie 93, z tego w 2019 r. – 45 konsultacji, w 2020 r. – 13, w 2021 r. – 25, a w I półroczu 2022 r. 10. Konsultacji w działaniach interwencyjno – wspierających dla osób doznających przemocy i stosujących przemoc udzielono łącznie 120, z tego w 2019 r. – 34 konsultacji, w 2020 r. – 33, w 2021 r. – 24, a w I półroczu 2022 r. 29. Mediator przeprowadził łącznie siedem mediacji, z tego w 2021 r. – jedną, a w I półroczu 2022 r. sześć.

¹⁵ Komórka organizacyjna OPS; dalej: SPK.

¹⁶ Komórka organizacyjna OPS, dalej: SPS.

¹⁷ W czasie objętym kontrolą realizowano 238 kontraktów socjalnych, z tego w 2019 r. – 82, w 2020 r. – 72, a w 2021 r. 84 kontrakty oraz 20 projektów socjalnych, z tego w 2019 r. – trzy, w 2020 r. – pięć, a w 2021 r. 12 projektów.

¹⁸ Dz.U. z 2022 r., poz. 447 ze zm.; dalej: ustawa o wspieraniu rodziny.

¹⁹ przyjętego Uchwałą NR XXXIII/307/17 Rady Miejskie w Gryfinie z dnia 23 lutego 2017 r. oraz Uchwałą nr XIX/168/20 Rady Miejskiej w Gryfinie z dnia 27 lutego 2020 r., na rzecz rodzin zamieszkujących Gminę.

²⁰ Dz. U. z 2020 r. poz. 1329; dalej: ustawa o wspieraniu kobiet w ciąży.

w mieszkaniu treningowym Ośrodka, pomocy specjalisty terapeuty rodzinnego i / lub psychologa dziecięcego integralnie ze wsparciem asystenta rodziny, po rozpoznaniu przez pracownika potrzeb rodziny, pracy socjalnej na rzecz funkcjonowania i integracji rodziny.

Wspomaganie rodzin odbywało się we współpracy z instytucjami działającymi w obszarze wspierania rodzin. Była również uzupełniana przez usługi specjalistyczne: terapeutyczne, psychologiczne, prawne, mediacyjne itd., a także inne formy działań: uczestnictwo w szkoleniach dla rodziców, koloniach socjoterapeutycznych, półkoloniach. Jedną z realizowanych form pracy socjalnej przez pracowników Sekcji był również projekt socjalny. SPS w ramach pomocy specjalistycznej zapewniała rodzinom pomoc w formie: terapii rodzinnej w miejscu zamieszkania. Sytuacja części klientów objętych pomocą Ośrodka wymagała wprowadzenia dodatkowego wsparcia stabilizującego stan emocjonalny klientów, pomagającego rozwiązać problemy, konflikty pomiędzy poszczególnymi członkami rodziny. Ośrodek wziął pod uwagę specyfikę klientów, którzy często mieli trudność w sięganiu po pomoc poza miejscem zamieszkania, w związku z tym udostępnił możliwość korzystania z terapii w miejscu zamieszkania klientów. Przed pandemią terapia odbywała się w formie spotkania dwa razy w miesiącu, sesja po 90 minut, w ilości do ośmiu rodzin jednocześnie. W okresie pandemicznym terapia odbywała się zdalnie w formie telefonicznej, w tym poprzez połączenia video w zależności od możliwości i potrzeb klientów. Od lipca 2021 r. ponownie prowadzona była głównie w miejscu zamieszkania. W trakcie trwania pandemii i przed nią pomoc terapeutyczna przyznawana była w zależności od potrzeb klientów i na wszystkie złożone wnioski, w których uznano zasadność udzielenia pomocy.

Reagując na bieżące zapotrzebowanie społeczne w rodzinach ze zdiagnozowaną bezradnością opiekuńczo-wychowawczą, od lipca 2020 r. Ośrodek w ramach działań wspierających funkcjonowanie rodziny, umożliwił korzystanie z pomocy specjalistycznej skierowanej docelowo do dzieci i młodzieży – psychologa dziecięcego w miejscu zamieszkania z częstotliwością dwa-cztery razy w miesiącu w zależności od potrzeb klienta. W okresie pandemicznym pomoc psychologiczna odbywała się zdalnie w formie telefonicznej, w tym poprzez połączenia video, w zależności od możliwości i potrzeb klientów²¹. Od lipca 2021 r. ponownie prowadzona była głównie w miejscu zamieszkania. W trakcie trwania pandemii i przed nią pomoc psychologiczna przyznawana była w zależności od potrzeb klientów i na wszystkie złożone wnioski, w których uznano zasadność udzielenia pomocy.

Pomoc w formie asystenta rodziny była przypisana do SPS. Asystenci rodzin w trudnych sytuacjach rodzinnych w razie potrzeby konsultowali się z pracownikami socjalnymi działu i wspólnie udzielali pomocy na rzecz rodzin. W rodzinach prowadzona była praca mająca na celu rozwiązywanie problemów opiekuńczo-wychowawczych i w prowadzeniu gospodarstwa domowego oraz w sprawach codziennych. Pomoc realizowana przez asystenta rodziny polegała na wsparciu w przezwyciężeniu trudności, w poprawie sytuacji życiowej, aby rodzina w przyszłości samodzielnie pokonywała własne problemy. Praca asystenta koncentrowała się też na poszukiwaniu rozwiązań trudnych sytuacji opiekuńczo-wychowawczych rodzin, w których były małoletnie dzieci oraz na pomocy kobietom w ciąży powikłanej oraz kobietom z niepowodzeniami położniczymi, a także rodzinom dzieci, u których zdiagnozowano ciężkie i nieodwracalne upośledzenie albo nieuleczalną chorobę zagrażającą ich życiu, która powstała w prenatalnym okresie rozwoju dziecka lub w czasie porodu²².

²¹ Dodatkowa forma pomocy psychologicznej dla dzieci i młodzieży, wprowadzona przez OPS. W 2019 r. skierowana była do ośmiu rodzin, w maju 2021 r. do 11 rodzin, w 2022 r. z pomocy skorzystało 12 rodzin.

²² W okresie objętym kontrolą pracowało trzech asystentów, z których pomocy skorzystało w 2019 r. 39 rodzin, w 2020 r. – 42, a w 2021 r. 37 rodzin.

Prowadzenie placówek wsparcia dziennego wynikające z art. 18 ust. 1 i art. 24 ust. 1 ustawy o wspieraniu rodziny Gmina zlecała w ramach otwartego konkursu ofert. Placówki działały jako Środowiskowe Ogniska Wychowawcze Towarzystwa Przyjaciół Dzieci²³. Na terenie Gminy funkcjonowało sześć placówek. Były one dostępne w godzinach 13-17; 14-18; 15:30-19:30.

Ośrodek w latach 2019-2022 nie zawarł umów z rodzinami wspierającymi z uwagi na brak chętnych w tym zakresie. OPS realizował społeczne działania promocyjne poprzez umieszczanie ogłoszeń na stronie internetowej Ośrodka, a także zamieszczenie szczegółowego ogłoszenia na tablicy ogłoszeniowej. Pomimo tego brak było odzewu społecznego na ogłoszenia.

Nie wystąpiły interwencje kryzysowe, o których mowa w art. 47 ustawy o pomocy społecznej. Natomiast pracownicy SPS w miarę potrzeby realizowali pracę socjalną, którą diagnozowali jako pomoc w ramach interwencji socjalnej²⁴.

W OPS w kwietniu 2021 r. uruchomiony został lokalny telefon zaufania dla osób dotkniętych przemocą w rodzinie²⁵. Telefon zaufania funkcjonował codziennie i całodobowo. W okresie pandemii COVID – 19 dostępność telefonu zaufania nie zmieniła się. Telefon obsługiwany był przez pracowników zatrudnionych w Ośrodku oraz od 2022 r. przez członków GKRPA oraz członków Zespołu Interdyscyplinarnego²⁶. W ramach działań Ośrodka funkcjonował również telefon interwencyjny²⁷, który obsługiwał pracownik socjalny Ośrodka. Dostępny był dla klientów oraz instytucji zewnętrznych po godzinach pracy Ośrodka oraz w weekendy. Pracownik socjalny obsługujący telefon we współpracy z instytucjami udzielał pomocy w razie zgłoszenia interwencyjnego w ramach kompetencji Ośrodka. Telefon zapewniał niezwłoczną realizację działań interwencyjnych leżących w kompetencji Ośrodka, głównie we współpracy z służbami i dotyczył np. pomocy osobom bezdomnym, uchodźcom, stosowania procedury art. 12 a ustawy z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie²⁸. Dostępność ww. usług nie zmieniała się w okresie pandemii.

Ośrodek we współpracy z Ośrodkiem Sportu i Rekreacji w Gryfinie²⁹ miał możliwość kierowania osób bezdomnych / znajdujących się w trudnej sytuacji życiowej do miejsca tymczasowego schronienia w domkach, które były w dyspozycji ww. jednostki gminnej. Osoby kierowane były do tego miejsca zazwyczaj do czasu umieszczenia w schronisku dla bezdomnych. OPS podpisał w tym zakresie z OSiR stosowne porozumienie³⁰.

Ośrodek zapewniał pomoc w postaci posiłków zarówno dzieciom, jak i osobom dorosłym w ramach Programu "Posiłek w szkole i w domu"³¹. Z uwagi na wprowadzenie nauki zdalnej w rodzinach wymagających wsparcia, a w których

---

²³ Dalej: TPD.

²⁴ Dotyczyła ona zdarzenia nagłego, kryzysowego w rodzinie, wymagającego wprowadzenia działań nagłych i interdyscyplinarnych np. pracy socjalnej, pomocy specjalistycznej, pilnej współpracy z instytucjami np. oświatą, służbą zdrowia, Gminnym Zespołem Interdyscyplinarnym ds. Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie (dalej: Zespół Interdyscyplinarny), Gminną Komisją Rozwiązywania Problemów Alkoholowych (dalej: GKRPA), Policją, prokuraturą, sądem. W 2019 r. nie było takich zdarzeń, w 2020 r. – dwa, a w 2021 r. osiem, w I połowie 2022 r. sześć, łącznie w okresie kontrolnym 16.

²⁵ Tel. 607-770-443. Dalej: „Telefon zaufania”. W 2019 r. i w 2020 r. nie było takich zgłoszeń, w 2021 r. – 10, a w I połowie 2022 r. trzy, łącznie w okresie kontrolnym 13.

²⁶ Osoby świadczyły usługę na podstawie umowy zlecenia.

²⁷ Tel. 518-293-217. Dalej: „Telefon interwencyjny”.

²⁸ Dz. U. z 2021 r. poz. 1249; dalej: ustawa o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie.

²⁹ Dalej: OSiR.

³⁰ Porozumienie z OSiR podpisane zostało w 2019 r. i nadal obowiązuje. Zabezpieczono dwa miejsca na schronienie doraźne na kilka godzin (do czasu umieszczenia w schronisku dla bezdomnych), z którego w 2019 r. skorzystały trzy osoby bezdomne. W ramach miejsc w dyspozycji OSiR zabezpieczono również schronienie tymczasowe do trzech miesięcy dla jednej osoby bezdomnej.

³¹ W 2019 r. udzielono 13.024 takich świadczeń, z których skorzystało 139 osób, w tym 114 dzieci. Wydatki w tym zakresie wyniosły 60.785 zł. W 2020 r. udzielono 5.767 takich świadczeń, z których skorzystało 101 osób, w tym 82 dzieci. Wydatki w tym zakresie wyniosły 37.510 zł. W 2021 r. udzielono 4.395 takich świadczeń, z których skorzystało 62 osoby, w tym 33 dzieci. Wydatki w tym zakresie wyniosły 35.773 zł.

uczniowie byli objęci wsparciem w formie gorącego posiłku w szkole, zmienione zostały decyzje w ramach ww. pomocy z niefinansowej na finansową.

W 2020 r. wprowadzono w Gminie dodatkową formę pomocy - dwa mieszkania chronione wspierane³². Z uwagi na stan epidemii, pomoc w formie mieszkań chronionych wspieranych została wdrożona w 2021 r. Zasady korzystania z mieszkań chronionych zostały uregulowane na podstawie „Praw i obowiązków Mieszkańców skierowanych do pobytu w mieszkaniu chronionym wspieranym”. Każdy z mieszkańców objęty został Programem Wspierająco-Aktywizującym³³, a pracownicy socjalni dokonywali pisemnych uzgodnień z mieszkańcami, które również zawierały cele, okres pobytu, rodzaj i zakres świadczonego wsparcia³⁴, odpłatność osoby korzystającej ze wsparcia, sposób zgłaszania planowanej nieobecności w mieszkaniu chronionym, zasady i sposób realizacji programu wspierania, rodzaj planowanego wsparcia i termin realizacji. Praca socjalna oraz praca opiekunów była dokumentowana na podstawie ewidencji godzin (opiekunowie) oraz protokołów rozliczenia godzin pracownika socjalnego. Szczegółowy opis działań znajdował się w dziennikach prowadzonych w mieszkaniach przez osoby świadczące pracę w danym dniu. Natomiast szczegółowe zasady dotyczące odpłatności zostały uregulowane uchwałą Rady Miejskiej w Gryfinie³⁵. Mieszkanie treningowe było narzędziem pomocy rodzinie realizowanym przez Ośrodek. Zakres działań mieszkania treningowego regulowały zarządzenia³⁶ Dyrektora Ośrodka. Mieszkanie treningowe zostało utworzone w ramach realizowania projektu unijnego, po zaprzestaniu którego funkcjonuje w strukturze Ośrodka³⁷. Nie było to mieszkanie chronione treningowe w myśl art. 53 ustawy o pomocy społecznej. Mieszkanie treningowe realizowało treningi wzmacniające kompetencje opiekuńczo-wychowawcze klientów - rodziców ze zdiagnozowaną bezradnością opiekuńczo-wychowawczą i problemami w prowadzeniu gospodarstwa domowego, dla poprawy funkcjonowania rodziny, w celu zapobiegnięcia umieszczeniu dzieci w pieczy zastępczej, w przypadku starania się o powrót dzieci z pieczy zastępczej do rodziny biologicznej. Treningi usamodzielniające w ramach mieszkania treningowego realizowane były przez trenerów i pracownika socjalnego. Stanowiły odrębną metodę pracy z klientem wymagającym zintensyfikowania działań.

W kontrolowanym okresie w strukturze OPS nie funkcjonowały ośrodki wsparcia.

W OPS przez cztery dni w tygodniu w godzinach popołudniowych funkcjonował PDK, w którym klienci mogli bezpłatnie skorzystać z konsultacji w ramach działań interwencyjnych – wspierających dla osób doznających przemocy i stosujących przemoc³⁸. W związku z wystąpieniem stanu pandemii zapewniono możliwość skorzystania z konsultacji w formie zdalnej. Specjalista pełnił dyżury telefoniczne cztery razy w miesiącu przez dwie godziny (zgodnie z obowiązującym harmonogramem). Dodatkowo osoby stosujące przemoc w rodzinie korzystały z pomocy w ramach terapii rodzinnej.

W latach 2019-2021 OPS uczestniczył w Programie Ministerialnym „Opieka wytchnieniowa”, w 2020 r. przystąpił do realizacji Programu „Asystent Osoby

³² Dysponowano sześcioma miejscami.

³³ Program zawierał cele, działania, określał realizatora działań wspierających, datę i miejsce realizacji.

³⁴ Usługi bytowe, praca socjalna.

³⁵ Dalej: Rada Miejska.

³⁶ Zarządzenie nr 14/2019 Dyrektora Ośrodka z dnia 1 kwietnia 2019 r. w sprawie przyjęcia regulaminu funkcjonowania mieszkania treningowego na okres od 01 kwietnia 2019 r. do 30 czerwca 2021 r. oraz zarządzenie nr 0003-25/2021 Dyrektora Ośrodka z dnia 10 sierpnia 2021 r. w sprawie przyjęcia regulaminu funkcjonowania mieszkania treningowego na okres od 01 lipca 2021 r. do 30 czerwca 2023 r.

³⁷ Jedno mieszkanie treningowe, dysponowano trzema pokojami, w których było łącznie sześć miejsc noclegowych.

³⁸ W 2019 r. udzielono 34 konsultacji, z których skorzystało 16 osób, w 2020 r. udzielono 33 konsultacje, z których skorzystało 11 osób, w 2021 r. udzielono 24 konsultacje, z których skorzystało 12 osób, a w I połowie 2022 r. – 29 konsultacji, w których skorzystało 15 osób.

Niepełnosprawnej”, w 2021 r. przystąpił do realizacji Programu „Wspieraj seniora - edycja 2021 r.”, a w 2022 r. przystąpił ponownie do „Programu Wsparcia Seniorów”, który był kontynuacją realizowanego od 2021 r.

Od 24 lutego 2022 r. OPS prowadził pracę socjalną pod kątem udzielania pomocy uchodźcom z Ukrainy.

Osobom uzależnionym oraz współuzależnionym od alkoholu zapewniono możliwość uczestnictwa w terapii prowadzonej w Poradni Terapii Uzależnienia i Współuzależnienia od Alkoholu funkcjonującej w NZOZ „Intermed” w Gryfinie³⁹. W ramach umów – zleceń OPS zatrudnił czterech specjalistów terapii uzależnień, którzy prowadzili terapię indywidualną i grupową, terapię dla osób współuzależnionych oraz terapię skierowaną do osób z syndromem Dorosłych Dzieci Alkoholików⁴⁰. Ośrodek zapewnił również możliwość uczestnictwa w terapii prowadzonej przez specjalistę terapii uzależnień osobom uzależnionym od alkoholu, zamieszkałym w Domu Pomocy Społecznej⁴¹ w Dębcach.

W OPS funkcjonowała także GKRPA. Posiedzenia Komisji przybrały formę rozmów telefonicznych zarówno podczas kontaktów z osobami nadużywającymi napojów alkoholowych, współuzależnionymi, jak i podczas omawiania pozostałych spraw do rozpatrzenia. Powrócono do pracy stacjonarnej w drugiej połowie marca 2021 r.

W latach 2020 - 2021 zrealizowano Program „Aplikacja kwarantanna domowa” przeznaczony dla osób odbywających kwarantannę domową oraz przebywających na przymusowej izolacji. W ramach tego programu pracownicy socjalni dokonywali zakupów i przekazywali je druhom Ochotniczej Straży Pożarnej, którzy dostarczali je do wskazanych osób.

(akta kontroli str. 4-25, 26-55)

1.1.2 W okresie pandemii COVID-19 w OPS nie uległy zmianie ww. formy pomocy, lecz zmienił się sposób realizacji tych zadań z racji stosowanych obostrzeń sanitarnych.

(akta kontroli str. 4-25, 26-55, 702-756, 803-804)

1.1.3 Najczęstszego wsparcia i pomocy udzielano w Ośrodku w formie poradnictwa socjalnego⁴², psychologicznego⁴³, terapeutycznego⁴⁴ i prawnego⁴⁵.

(akta kontroli str. 4-25, 26-55)

1.1.4 Dyrektor OPS wyjaśniła: *Ośrodek pomimo wprowadzonego stanu epidemii starał się realizować wszystkie działania. Zmienił się jedynie sposób realizacji tych działań. Ośrodek starał się odpowiadać na wszystkie zgłoszenia mieszkańców i adekwatnie do potrzeb kierować pomoc. Funkcjonował na określonych zasadach, jednakże nie ograniczał dostępu do wsparcia. Na czas pandemii dostosował sposób realizacji swojej działalności.*

(akta kontroli str. 26-55)

1.1.5 W sprawie form wsparcia, których nie stosowano, Dyrektor OPS wyjaśniła: *Ośrodek wskazywał na potrzeby utworzenia infrastruktury dla osób bezdomnych tj. schroniska bądź ogrzewalni. Należy jednak podkreślić, iż pomoc dla osób*

³⁹ Dalej: Poradnia Terapii Uzależnień. Pomoc udzielana na podstawie umów zawartych ze specjalistami zatrudnionymi w NZOZ.

⁴⁰ Dalej: DDA.

⁴¹ Dalej: DPS.

⁴² W 2019 r. udzielono 177 porad, z których skorzystało 281 osób, w 2020 r. udzielono 237 porad, z których skorzystały 444 osoby, w 2021 r. udzielono 233 porad, z których skorzystało 388 osób, a w I połowie 2022 r. – 146 porad, w których skorzystało 169 osób, łącznie w całym okresie 793 porad.

⁴³ W 2019 r. udzielono pięć porad, z których skorzystało osiem osób, w 2020 r. udzielono 167 porad, z których skorzystało 36 osób, w 2021 r. udzielono 389 porad, z których skorzystały 34 osoby, a w I połowie 2022 r. – 174 porad, w których skorzystały 33 osoby, łącznie w całym okresie 735 porad.

⁴⁴ W 2019 r. udzielono 112 porad, z których skorzystały 54 osoby, w 2020 r. udzielono 146 porad, z których skorzystało 27 osób, w 2021 r. udzielono 142 porad, z których skorzystało 49 osób, a w I połowie 2022 r. – 105 porad, w których skorzystało 40 osób, łącznie w całym okresie 505 porad.

⁴⁵ W 2019 r. udzielono 119 porad, z których skorzystało 81 osób, w 2020 r. udzielono 55 porad, z których skorzystało 37 osób, w 2021 r. udzielono 41 porad, z których skorzystało 36 osób, a w I połowie 2022 r. – 37 porad, w których skorzystały 33 osoby, łącznie w całym okresie 252 parady.

bezdolnych była realizowana poprzez kierowanie osób bezdolnych do schronisk poza obszarem naszej Gminy. Utworzenie jednak takiej placówki na terenie naszej Gminy pozwoliłoby na bezpośredni kontakt z klientem i tym samym stanowiłoby ułatwienie dla pracowników w świadczeniu pracy na ich rzecz. Ponadto wskazywano również na ewentualne utworzenie całodobowej placówki o zasięgu gminnym dla osób starszych, schorowanych. I w tym przypadku Gmina realizowała swój obowiązek kierując osoby do placówek o zasięgu powiatowym, jak również realizowała usługi opiekuńcze w miejscu zamieszkania. W związku z powyższym Gmina aplikowała o środki na utworzenie centrum opiekuńczo-mieszkalnego. Ponadto w ramach nowej perspektywy unijnej Gmina zamierza wystąpić o środki związane z rozwojem usług na rzecz osób bezdolnych.

(akta kontroli str. 26-55)

1.2.1 W Gminie opracowano Strategię Rozwiązywania Problemów Społecznych na lata 2009-2020⁴⁶ i 2021-2026⁴⁷, która stanowiła podstawowe narzędzie realizacji lokalnej polityki społecznej. Obie Strategie zawierały elementy wskazane w art. 16b ust. 2 ustawy o pomocy społecznej, tj. m.in.: diagnozę sytuacji społecznej, prognozę zmian w zakresie objętym Strategią, określenie celów strategicznych projektowanych zmian, kierunki niezbędnych działań, sposoby realizacji Strategii, jej ramy finansowe oraz wskaźniki realizacji działań. W Strategiach uwzględniono zagadnienia dotyczące zapewnienia wsparcia osobom i rodzinom przeżywającym trudności (podczas interwencji kryzysowej, osobom i rodzinom zagrożonym przemocą lub jej doświadczającym, rodzinom przeżywającym trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych) oraz dotyczące pomocy dzieciom z rodzin znajdujących się w trudnej sytuacji życiowej. W Strategii na lata 2021-2026 w celu strategicznym CS1 „Ciągły rozwój usług społecznych” wskazywano na cel operacyjny CO 1.1 „Wspieranie grup narażonych na wykluczenie społeczne”. Obejmował on m.in. interdyscyplinarne działania wspierające osoby z uzależnieniami oraz wspieranie osób, którym udało się wyjść z uzależnienia. Natomiast cały cel operacyjny CO 1.2 poświęcony był działaniom na rzecz rodziny i nosił nazwę „Wspieranie rodzin i eliminowanie dysfunkcji”. W Strategii na lata 2009-2020 również uwzględniono zagadnienia dotyczące rodziny m.in. w ramach celu operacyjnego „Pomoc osobom i rodzinom dotkniętym przemocą w rodzinie oraz oddziaływanie terapeutycznie - korekcyjne wobec sprawców przemocy”.

(akta kontroli str. 26-55, 56-143, 144-213)

1.2.2 W obu strategiach nie uwzględniono uwarunkowań pandemii COVID-19.

(akta kontroli str. 26-55, 56-143, 144-213)

Dyrektor OPS wyjaśniła: *Gmina, gdy zmagająca się z pandemią COVID-19, na bieżąco dokonywała przeglądów funkcjonującego systemu wsparcia i wprowadzała organizację pracy w taki sposób, aby zachować ciągłość realizacji zadań, zachowując przy tym bezpieczeństwo osób wykonujących te zadania. W okresie pandemii cele i zadania nie uległy zmianie, dostosowano sposób realizacji do panujących warunków.*

(akta kontroli str. 26-55)

1.2.3 W Strategii na lata 2009-2020 określono dla OPS następujące cele i działania m.in.:

- likwidacja barier ograniczających osobom niepełnosprawnym uczestnictwo w życiu społecznym poprzez działanie: realizacja programów dla osób z niepełnosprawnościami,

⁴⁶ Podjęta uchwałą nr XLV/494/09 Rady Miejskiej w Gryfinie z dnia 12 listopada 2009 r.; dalej: Strategia na lata 2009-2020.

⁴⁷ Podjęta uchwałą nr XLVI/354/22 Rady Miejskiej w Gryfinie z dnia 27 stycznia 2022 r.; dalej: Strategia na lata 2021-2026.

- promocja zdrowia psychicznego i organizacji psychiatrii środowiskowej poprzez działanie: kierowanie osób do programów zdrowia psychicznego,
- przywrócenie zdolności do pełnienia ról społecznych i zawodowych poprzez działanie: praca na rzecz osób uzależnionych,
- pomoc osobom i rodzinom dotkniętym przemocą w rodzinie oraz oddziaływanie terapeutyczno-korekcyjne wobec sprawców przemocy poprzez działanie: kierowanie osób dotkniętych przemocą do programów terapeutycznych,
- integracja społeczna i zawodowa osób zagrożonych wykluczeniem społecznym w ramach CAL poprzez działanie: realizowanie projektów na rzecz osób wykluczonych społecznie,
- utworzenie centrum profilaktyki uzależnień poprzez działanie: realizacja założeń gminnych programów związanych z profilaktyką uzależnień,
- podnoszenie kwalifikacji kadry realizującej zadania polityki społecznej poprzez działanie: dostęp pracowników do możliwości rozwoju zawodowego.

Natomiast w Strategii na lata 2021-2026 dla OPS zaplanowano następujące cele i działania m.in.:

- wspieranie grup narażonych na wykluczenie społeczne poprzez działania: wsparcie osób bezrobotnych, zwłaszcza kobiet i osób będących w szczególnej sytuacji na rynku pracy, współpraca podmiotów działających na rzecz aktywizacji zawodowej, interdyscyplinarne działania wspierające osoby z uzależnieniami oraz wspieranie osób, którym udało się wyjść z uzależnienia,
- wspieranie rodzin i eliminowanie dysfunkcji poprzez działania: praca środowiskowa z rodzinami, motywowanie rodzin do poprawy warunków życia, profilaktyka uzależnień dla dzieci i młodzieży oraz realizacja programów przeciwdziałania przemocy w rodzinie.

(akta kontroli str. 26-55, 56-143, 144-213)

1.2.4 Wszystkie cele i zadania przypisane OPS a wynikające z obu Strategii były realizowane w okresie objętym kontrolą. Nie było zadań, których Ośrodek nie realizował z powodu ograniczeń związanych z pandemią COVID-19.

(akta kontroli str. 1032)

Dyrektor OPS wyjaśniła: *Cele wymienione w Strategii na lata 2009-2020 zostały osiągnięte, ich forma i sposób realizacji była oparta na możliwościach organizacyjnych Gminy. Cele zawarte w obecnej Strategii na lata 2021-2026 były realizowane na bieżąco, dostosowano jedynie sposób świadczenia usług, zgodny z obowiązującymi wytycznymi w zakresie pandemii COVID-19. W ramach tego celu założono, że poprawie ulegnie funkcjonowanie rodziny oraz wzrośnie świadomość do możliwości wsparcia w sytuacjach kryzysowych. OPS realizował działania na rzecz rodziny w ramach pracy socjalnej, wsparcia asystentów rodziny oraz pracy innych specjalistów. Ponadto przeprowadził kampanie społeczne mające na celu uświadamianie osób znajdujących się w kryzysie o dostępnych formach wsparcia. Ponadto OPS włączał się w akcje organizowane na terenie Gminy, by w ten sposób móc dotrzeć do większej liczby odbiorców i poszerzać świadomość na temat realizowanego wsparcia.*

(akta kontroli str. 26-55)

1.2.5 W Strategii na lata 2021-2026 wskazano, iż realizacja celów odbywała się za pomocą działań wdrożonych m.in. przez OPS. W Strategii określono wskaźniki oraz jednostki odpowiedzialne za zbieranie informacji, jak i określona została w niej częstotliwość oceny. Wskaźniki przypisane OPS w Strategii na lata 2009- 2020 to m.in.: liczba osób niepełnosprawnych korzystających z usług publicznych i uczestniczących w programach, liczba osób niepełnosprawnych, które podjęły zatrudnienie, liczba osób, które po ukończeniu terapii uzależnień uczestniczą w zajęciach integracji lub usamodzielnily się. Ponadto odnosiły się do liczby osób uczestniczących w programach terapeutycznych związanych z przemocą. Wskaźnikami były również dane dotyczące liczby osób zagrożonych wykluczeniem

społecznym, które zakończyły projekty aktywizujące, czy też podjęły zatrudnienie. Kolejny obszar związany z realizacją Gminnych Programów Profilaktyki oraz wskaźniki liczby osób uczestniczących w tych projektach, przypisane do OPS. Ostatni wskaźnik związany był z kształceniem się kadry OPS. Strategia na lata 2009-2020 określała wskaźniki, które w odniesieniu do działań OPS odnosiły się do: liczby osób, które wzięły udział w zajęciach terapeutycznych, liczby porad rodzinnych, liczby kampanii dotyczących przeciwdziałania przemocy i uzależnień, liczby rodzin dotkniętych problemem przemocy. Wskaźniki dotyczyły również obszaru związanego z pracą asystentów rodziny, z funkcjonowaniem GKRPA, Poradni Leczenia Uzależnień oraz podnoszeniem kwalifikacji przez pracowników i wolontariuszy OPS. Natomiast monitorowanie Strategii było elementem procesu tworzenia raportu o stanie Gminy. OPS monitorował stan realizacji celów i zadań wynikających ze Strategii na podstawie informacji własnych o działalności Ośrodka, informacji przedstawianych do wiadomości dyrektora OPS przez inne jednostki organizacyjne Gminy działające w obszarze pomocy społecznej, a także danych statystycznych. Analizę przedstawiano w formie oceny zasobów pomocy społecznej w Gminie, które rokrocznie przedstawiano do wiadomości Radzie Miejskiej i Burmistrzowi. Wskazywano w ww. dokumentach m.in. na konieczność kontynuowania programu osłonowego w zakresie zmniejszenia wydatków na leki, wsparcia w formie usług opiekuńczych, mieszkań chronionych wspieranych i treningowych, usług społecznych kierowanych do osób niepełnosprawnych, projektów socjalnych nakierowanych na środowiska dysfunkcyjne.

(akta kontroli str. 26-55, 56-143, 144-213)

Dyrektor OPS wyjaśniła: *Działania związane ze Strategią na lata 2009-2020 zostały zrealizowane. Jeśli chodzi o Strategię na lata 2021-2026, działania realizowane były na bieżąco. Przegląd i ocena istniejących zakładanych celów i zadań, dokonywana była na podstawie sprawozdań zarówno z działalności OPS, jak i GKRPA i Gminnego Programu Przeciwdziałania Narkomanii, jak i Programu Wspierania Rodziny, Programu Przeciwdziałania Przemocy. Ewaluacja dokonywana będzie dwukrotnie: w 2023 r. i w 2026 r. OPS realizował cele, które odnosiły się do jego działalności we współpracy z innymi jednostkami Gminy. Podmioty działające w sferze społecznej Gminy na bieżąco współpracowały ze sobą. Wypracowywano mechanizmy wzajemnego wsparcia. Jednostki podległe Gminie działające w sferze społecznej⁴⁸ raz w tygodniu odbywały narady z Zastępcą Burmistrza. Podczas narad monitorowany był sposób realizacji założonych celów. Ponadto odbywała się wymiana doświadczeń, zgłaszane były również wnioski, na bazie których definiowano zapotrzebowanie na usługi społeczne. Fundamentem do tworzenia nowych narzędzi była diagnoza ww. jednostek i wypracowanie stanowisk do zgłaszanych potrzeb. Na podstawie tego współdziałania powstał m.in. Dzienny Dom Senior+, Żłobek Miejski, Środowiskowy Dom Samopomocy⁴⁹, mieszkania treningowe i mieszkania chronione wspierane.*

(akta kontroli str. 26-55)

1.3.1 W okresie objętym kontrolą w Gminie obowiązywały dwa „Gminne Programy Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie” na lata 2016-2020⁵⁰ i na lata 2021-2024⁵¹.

⁴⁸ W naradzie poza Dyrektorem OPS uczestniczyli dyrektorzy i kierownicy: Gryfińskiego Domu Kultury, Ośrodka Sportu i Rekreacji, Centrum Usług Wspólnych, Dziennego Domu Senior plus, Środowiskowego Domu Samopomocy, Wydziału Edukacji i Spraw Społecznych, Żłobka Miejskiego, Biblioteki Publicznej, Centrum Sportu i Rekreacji.

⁴⁹ Dalej: SDS.

⁵⁰ Podjęty uchwałą nr XVIII/164/16 Rady Miejskiej w Gryfinie z dnia 28 stycznia 2016 r.; dalej: Program Przeciwdziałania Przemocy na lata 2016-2020.

⁵¹ Podjęty uchwałą nr XXXI/257/21 Rady Miejskiej w Gryfinie z dnia 28 stycznia 2021 r.; dalej: Program Przeciwdziałania Przemocy na lata 2016-2020.

W obu Programach ujęto zagadnienia dotyczące wsparcia dla rodzin przeżywających trudności m.in. poprzez zapewnienie schronienia i pomocy materialnej ofiarom przemocy w rodzinie, zapewnienie wsparcia instytucjonalnego ofiarom przemocy, łagodzenie następstw przemocy, edukację społeczną w zakresie problematyki przeciwdziałania przemocy, promowanie metod wychowawczych bez użycia przemocy, przeprowadzanie działań motywujących do zmiany zachowań agresywnych.

(akta kontroli str. 26-55, 214-247, 248-287)

1.3.2 Zakres oferowanego przez OPS i inne jednostki gminne wsparcia obejmował podejmowanie działań o charakterze:

- uprzedzającym, tj. diagnozowanie, informowanie, edukację i profilaktykę;
- interwencyjnym, tj. opiekę i terapię;
- wspierającym, tj. poradnictwo, terapię i inne;
- korekcyjno – edukacyjnym.

W Programie na lata 2021-2024 uwzględniono także działania edukacyjne skierowane do osób stosujących przemoc. Osoby te kierowano do udziału w programach korekcyjno – edukacyjnych realizowanym przez Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Gryfinie⁵². OPS przypisano koordynację działań wynikających z Programów, stworzenie warunków pracy Zespołowi Interdyscyplinarnemu, prowadzeniu działań interwencyjnych, terapeutycznych, socjalnych, w formie poradnictwa rodzinnego, a także diagnostycznych, edukacyjnych, profilaktycznych, informacyjnych i związanych z monitorowaniem zjawiska przemocy.

(akta kontroli str. 26-55, 214-247, 248-287)

1.3.3 OPS prowadził zaplanowane działania. Nie udało się jedynie zapewnić pomocy psychologicznej dla dzieci i młodzieży oraz wprowadzić programu psychologiczno–terapeutycznego dla osób stosujących przemoc. W 2022 r. w ramach zapytania ofertowego poszukiwany był psycholog dziecięcy, ponieważ poprzedni psycholog z powodów osobistych rozwiązał umowę zlecenie. Na ogłoszone zapytania ofertowe nie zgłosił się żaden oferent. W 2022 r. podjęto próbę realizacji programu psychologiczno–terapeutycznego dla osób stosujących przemoc. Jednak w odpowiedzi na zapytanie ofertowe nie wpłynęła żadna oferta. Na ww. sprawy nie miał wpływu stan pandemii COVID – 19.

(akta kontroli str. 26-55, 214-247, 248-287)

Dyrektor OPS wyjaśniła: *OPS będzie ponownie publikował zapytanie ofertowe w tym zakresie. Z uwagi na obowiązujący do 2024 r. Gminny Program Przeciwdziałania Przemocy planuje się rozwój działań w zakresie edukacyjnym, skierowanym do osób stosujących przemoc w rodzinie. OPS zamierza także w dalszym ciągu kierować osoby stosujące przemoc w rodzinie do udziału w programie korekcyjno–edukacyjnych realizowanym przez PCPR.*

(akta kontroli str. 26-55)

1.3.4 Realizację obu Programów Przeciwdziałania Przemocy monitorowano poprzez coroczne opracowanie i przedkładanie Radzie Miejskiej sprawozdania z funkcjonowania Zespołu Interdyscyplinarnego.

(akta kontroli str. 26-55, 288-344, 345-428, 429-519)

1.3.5 W celu poznania opinii oraz postaw mieszkańców Gminy nt. zjawiska przemocy przeprowadzono ankietę, w której udział wzięło 110 osób. Wyniki ankiety ujęto w Programie Przeciwdziałania Przemocy na lata 2021-2024. Z uwagi na to, że ankietę przeprowadzono w 2020 r., zaplanowano przeprowadzenie diagnozy skali zjawiska przemocy występującego na terenie Gminy w 2023 r., uwzględniając lata 2021-2022. Skalę zjawiska przemocy OPS analizował na podstawie danych uzyskanych z Zespołu Interdyscyplinarnego wykazywanych w corocznych sprawozdaniach z jego funkcjonowania. W okresie pandemii odsetek odnotowanych

⁵² Dalej: PCPR.

incydentów z udziałem przemocy w rodzinie zmalał. W okresie kontrolowanym odnotowano 195 przypadków przemocy fizycznej⁵³, 285 przypadków przemocy psychicznej lub emocjonalnej⁵⁴, dziewięć przypadków przemocy seksualnej⁵⁵, 39 przypadków zaniedbań dzieci⁵⁶ oraz odebrano rodzicom na podstawie art. 12a ustawy o przeciwdziałaniu przemocy 13 dzieci⁵⁷, w tym dwoje z rodzin, w których założono NK. Ofiarami przemocy w badanym okresie było 265 kobiet⁵⁸, 39 mężczyzn⁵⁹ i 39 dzieci⁶⁰, a sprawcami przemocy było 259 mężczyzn⁶¹, 31 kobiet⁶² i dwoje dzieci.

(akta kontroli str. 26-55, 966-967)

1.4.1 W związku z zaistniałą sytuacją związaną ze stanem epidemii COVID-19 obejmującą lata 2019-2021 Ośrodek, zgodnie z art. 15 pkt 4 ustawy o pomocy społecznej, na bieżąco dokonywał rozpoznawania problemów społecznych oraz potrzeb z nich wynikających. Potrzeby zgłaszano m.in. podczas wywiadów środowiskowych przeprowadzanych przez pracowników OPS, telefonicznie lub bezpośrednio w Ośrodku. Na podstawie rozeznania problemów zostały wdrożone formy wsparcia odpowiednie do zdiagnozowanych potrzeb. Wdrożono pomoc m.in. w ramach Programów: "Opieka wytchnieniowa", „Asystent osobisty osoby niepełnosprawnej” oraz "Wspieraj Seniora". W konsekwencji, z uwagi na potrzeby i zainteresowanie mieszkańców, Gmina rokrocznie aplikowała o środki finansowe na realizację ww. Programów. Diagnoza środowiska wskazywała, że należy zwiększyć nacisk na pomoc seniorom, ponieważ z roku na rok zwiększało się zapotrzebowanie na pomoc w formie usług opiekuńczych. Pracownicy socjalni diagnozując środowisko osób starszych wskazywali na dostępną na terenie Gminy formę wsparcia w zakresie skierowania do Dziennego Domu Senior+ w Gryfinie⁶³. Inną grupą, której udzielana była pomoc na bieżąco i adekwatnie do zaistniałych potrzeb, były osoby bezdomne. Potrzeby ww. osób były ustalane w trakcie monitoringów miejsc, w których te osoby przebywały. Realizacja zadań z tego wynikających obejmowała pomoc przewidzianą w zakresie określonym w ustawie o pomocy społecznej. Poza przyznawaniem świadczeń z pomocy społecznej obejmujących ustawowy katalog świadczeń, ich świadczenie dostosowywano do aktualnych wymogów i obostrzeń sanitarnych związanych z zapobieganiem rozprzestrzeniania się SARS-CoV-2. SPS realizująca pomoc rodzinom w kryzysie na bieżąco reagowała na potrzeby społeczne wynikłe w trakcie pracy pracowników socjalnych, asystentów rodzin i specjalistów zatrudnionych w Ośrodku. Działania pomocowe Ośrodka, a także współpraca z instytucjami zapewniała kompleksową pomoc rodzinom wg potrzeb zdiagnozowanych w trakcie pracy socjalnej. W związku z kryzysem emocjonalnym dzieci i młodzieży, którego zwiększenie natężenia diagnozowano w 2021 r., uruchomiono dodatkowe miejsca w ramach pomocy psychologicznej dla dzieci i młodzieży. Od maja 2021 r. zwiększono dostępność o cztery miejsca dla rodzin, którym zapewniono niezbędną pomoc wg zgłaszanych potrzeb. W ramach pomocy rodzinom w kryzysie w 2021 r. zatrudniono trenera edukacyjnego dla rodziców i dzieci odbywających trening w mieszkaniu treningowym. W okresie nauki zdalnej zwiększyły się potrzeby rodzin bezradnych opiekuńczo-wychowawczo w zakresie pomocy edukacyjnej dzieciom. W tym celu asystenci rodzin nawiązywali współpracę ze szkołami, które starały się wprowadzać

⁵³ W poszczególnych latach objętych kontrolą odpowiednio: 67, 47, 57, 24.

⁵⁴ W poszczególnych latach objętych kontrolą odpowiednio: 102, 68, 71, 44.

⁵⁵ W poszczególnych latach objętych kontrolą odpowiednio: trzy, dwa, trzy, jeden.

⁵⁶ W poszczególnych latach objętych kontrolą odpowiednio: dziewięć, siedem, 12, 11.

⁵⁷ W poszczególnych latach objętych kontrolą odpowiednio: dwa, dwa, sześć, trzy.

⁵⁸ W poszczególnych latach objętych kontrolą odpowiednio: 84, 89, 56, 36.

⁵⁹ W poszczególnych latach objętych kontrolą odpowiednio: 10, 12, 10, siedem.

⁶⁰ W poszczególnych latach objętych kontrolą odpowiednio: dziewięć, siedem, 12, 11.

⁶¹ W poszczególnych latach objętych kontrolą odpowiednio: 81, 75, 62, 41.

⁶² W poszczególnych latach objętych kontrolą odpowiednio sześć, 11, dziewięć, pięć.

⁶³ Dalej: DDS.

formy pomocy dla dzieci, jednakże ograniczenia pandemiczne sprawiły, że nie było możliwe udzielenie pomocy adekwatnej do rozmiaru potrzeb. W trakcie pandemii zauważono większą potrzebę pomocy terapeutycznej i psychologicznej na rzecz rodzin, którą na bieżąco zaspokajano. Zaobserwowano także zwiększenie ilości zgłoszeń dotyczących podejmowanych prób samobójczych, które Ośrodek otrzymywał głównie z KPP. OPS udzielał również osobom i rodzinom bezpłatnego wsparcia w ramach działalności PDK. W Punkcie analizowane były również potrzeby mieszkańców Gminy. Oferowane wsparcie obejmowało pomoc w zakresie terapii rodzinnej, konsultacji w działaniach interwencyjno – wspierających dla osób uzależnionych od narkotyków, konsultacji w działaniach interwencyjno–wspierających dla osób doznających przemocy i stosujących przemoc, w zakresie pomocy prawnej. W 2019 r. rozszerzono zakres oferowanego wsparcia w PDK o konsultacje psychologa dla dzieci, młodzieży i ich rodzin, natomiast w 2021 r. - o mediacje. W kwietniu 2021 r. w związku z realizacją zadań wynikających z Krajowego Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie uruchomiono lokalny telefon zaufania dla ofiar przemocy w rodzinie, który dostępny był całodobowo przez siedem dni w tygodniu. Rozpoznawanie i analizę problemów związanych z alkoholem, narkomanią i przemocą prowadzono także w Zespole Profilaktyki Uzależnień i Przeciwdziałaniu Przemocy. Do zadań pracowników Zespołu należało także prowadzenie poradnictwa oraz w nagłych przypadkach podejmowanie interwencji w środowisku u osób będących w trudnej sytuacji życiowej wynikającej z uzależnień lub przemocy w rodzinie.

(akta kontroli str. 26-55)

1.4.2 Dyrektor OPS corocznie⁶⁴ przedstawiał Radzie Miejskiej sprawozdania z działalności Ośrodka, w których wskazywał m.in. na potrzeby oraz kierunki działań związanych z zaspokojeniem zdiagnozowanych potrzeb rodzin będących w kryzysie i przeżywających trudności. Wskazywano również obszary, w których należy utrzymywać wsparcie oraz przedstawiano inne propozycje dotyczące np. stworzenia infrastruktury instytucjonalnej dla osób starszych i schorowanych oraz dla osób bezdomnych.

(akta kontroli str. 26-55, 288-344, 345-428, 429-519)

1.4.3 W latach objętych kontrolą w Gminie w ramach art. 17 ust. 2 pkt. 4 ustawy o pomocy społecznej realizowany był Gminny Program Osłonowy w zakresie zmniejszania wydatków poniesionych na leki przez mieszkańców Gminy. Środki na jego realizację zapewniała Gmina. W ramach ww. Programu wszystkie osoby, które kwalifikowały się do tej pomocy mogły otrzymać zwrot wydatków za poniesione leki na receptę. W latach objętych kontrolą realizowano również trzy programy finansowane z budżetu państwa. Przystąpienie do programów warunkowane było podjęciem w tym zakresie uchwał Rady. Program „Asystent osobisty osoby niepełnosprawnej” miał na celu pomoc i wsparcie osób niepełnosprawnych w czynnościach życiowych. Program „Opieka wytchnieniowa”, którego celem było odciążenie członków rodzin lub opiekunów osób / dzieci niepełnosprawnych poprzez wsparcie ich w codziennych obowiązkach lub zapewnienie czasowego zastępstwa. Ponadto uchwałą Rady Miejskiej przyjęto Program Osłonowy „Korpus Wsparcia Seniorów” na 2022 r. Celem ww. Programu było zapewnienie usług wsparcia seniorom poprzez m.in. świadczenie usług w zakresie pomocy w załatwianiu spraw urzędowych, dokonywania zakupów oraz zapewnienie teleopieki.

(akta kontroli str. 26-55)

1.5.1 W Gminie zadania z zakresu pomocy i wsparcia dla osób i rodzin przeżywających trudności realizował w okresie objętym kontrolą OPS. Przy Ośrodku funkcjonowała również GKRPA oraz Zespół Interdyscyplinarny. Ponadto pomoc i wsparcie można było uzyskać w PDK, gdzie mieszkańcy Gminy skorzystać mogli z:

⁶⁴ Tj. 28 marca 2019 r., 28 maja 2020 r., 25 marca 2021 r. oraz 31 marca 2022 r.

terapii rodzinnej, konsultacji w działaniach interwencyjno-wspierających dla osób uzależnionych od narkotyków, konsultacji w działaniach interwencyjno – wspierających dla osób doznających i stosujących przemoc, porad prawnych. Do października 2021 r. umożliwiono uzyskanie wsparcia psychologa dla dzieci, młodzieży i ich rodzin. Od kwietnia 2021 r. osoby indywidualne, jak również rodziny, mogły skorzystać z mediacji. Ponadto w Gminie funkcjonowała Poradnia Terapii Uzależnień, w której można było uzyskać pomoc w formie terapii dla osób uzależnionych od alkoholu, współuzależnionych od alkoholu oraz dla osób z syndromem DDA. OPS współpracował również w badanym okresie z Gryfińskim Stowarzyszeniem Abstynenta Feniks, CAL, Klubem Senior-Wigor, ŚDS oraz sześcioma Ogniskami Wychowawczymi TPD prowadzącymi środowiskową działalność opiekuńczą.

(akta kontroli str. 520-544)

1.5.2 Gmina nie posiadała w badanym okresie na swoim terenie schroniska dla osób bezdomnych. Klienci, którzy chcieli skorzystać z takiej formy pomocy, kierowani byli do schronisk w okolicznych miejscowościach, z którymi Ośrodek współpracował. Od listopada 2021 r. w PDK nie można było uzyskać wsparcia psychologa dla dzieci, młodzieży i ich rodzin. W tym czasie wsparcia udzielał psycholog dla dzieci i młodzieży SPS w ramach specjalistycznej pomocy na podstawie ustawy o wspieraniu rodziny.

(akta kontroli str. 520-544)

1.5.3 Dyrektor OPS wyjaśniła: *Ww. zasoby nie zmieniły się w związku z pandemią COVID-19. Gmina niezmiennie świadczy ww. formy pomocowe, za wyjątkiem świetlic środowiskowych, które prowadzone były przez TPD do końca 2021 r. Przyczyną tego stanu rzeczy nie był COVID-19, a zmiana profilu świetlic na terenie Gminy. Gmina przygotowuje się do rozpisania konkursu na realizację tego działania o zmienionym charakterze wsparcia.*

(akta kontroli str. 520-544)

1.6.1 Dyrektor OPS wyjaśniła: *W związku z pandemią COVID 19 nie nastąpiły zmiany w zakresie celów i zadań w obszarze wsparcia i pomocy osobom i rodzinom przeżywającymi trudności, ale w wyniku wprowadzanych nowych przepisów covidowych zmieniła się forma realizacji tych celów. Pracownicy Ośrodka w związku z pandemią COVID-19 wykonywali swoje obowiązki w trybie hybrydowym, jeden dzień w Ośrodku, kolejny dzień - zdalnie w domu. W celu zminimalizowania zarażenia się koronawirusem SARS-CoV-2 pracownicy zostali podzieleni na dwie grupy, które naprzemiennie świadczyły pracę w Ośrodku, jak również w miejscu zamieszkania z uwzględnieniem zasad określonych w regulaminie pracy zdalnej.*

(akta kontroli str. 520-544)

1.6.2 Dyrektor OPS wyjaśniła: *W związku z pandemią COVID-19 nie zdiagnozowano trudności w realizacji zadań związanych z udzielaniem pomocy osobom będącym w sytuacji kryzysowej, w tym w związku z przemocą w rodzinie oraz w pracy z rodzinami przeżywającymi problemy opiekuńczo-wychowawcze, niż przed wystąpieniem stanu pandemicznego w Polsce. Występowały trudności w realizacji procedury NK oraz procedur w GKRPA, które były skutkiem przebywania na kwarantannie bądź oczekiwania na wynik testu przez członków grup roboczych, członków GKRPA oraz osób zaproszonych lub wezwanych przez Komisję.*

(akta kontroli str. 520-544)

1.6.3 Dyrektor OPS wyjaśniła: *Z uwagi na to, że trudności w ww. zakresie występowały sporadycznie, jedynym działaniem, które wdrażano na wskazane okoliczności była zmiana terminu spotkania zarówno grupy roboczej, jak i GKRPA.*

(akta kontroli str. 520-544)

1.7.1 W związku z COVID-19 w OPS wprowadzono zarządzenia i wytyczne dotyczące bezpieczeństwa, zasad postępowania, udzielania wsparcia osobom

zgłaszającym się do OPS. W dniu 16 marca 2020 r. zorganizowano szkolenie, które miało na celu zwiększenie poczucia bezpieczeństwa pracowników oraz poszerzenia wiedzy w zakresie koronawirusa. Podczas szkolenia pracownik Powiatowej Stacji Sanitarno-Epidemiologicznej w Gryfinie przekazał informacje oraz wskazówki dla pracowników Ośrodka w zakresie koronawirusa, zasad bezpieczeństwa oraz prawidłowych zachowań podczas wykonywania czynności zawodowych. Ośrodek dostosowywał sposób realizacji zadań do ww. zarządzeń i wytycznych. Wywiady środowiskowe zostały zastąpione rozeznaniem telefonicznym z zachowaniem wszelkich obowiązujących do wywiadu środowiskowego oświadczeń. Klienci, którzy zgłaszali się do OPS o pomoc społeczną, przekazywali wnioski do skrzynki nadawczej. Każdy klient, który wyrażał wolę osobistej rozmowy z pracownikiem socjalnym, miał taką możliwość. W przypadkach, w których w ocenie pracownika socjalnego należało bezwzględnie dokonać wejścia w środowisko, wywiady były przeprowadzane w miejscu zamieszkania klienta. Zmianie podczas pandemii COVID-19 uległy realizacje zasiłków z gotówkowej w kasie OPS na przekaz pocztowy lub na rachunki bankowe klientów, za ich zgodą. Realizacja projektów unijnych była wstrzymana ze względu na czasowe zawieszenie działalności w Klubach Integracji Społecznej, gdzie odbywały się zajęcia w ramach realizowanego Projektu. Od 24 października 2020 r. do 31 marca 2021 r. wszelkie działania projektowe były zawieszane zgodnie z poleceniem Wojewody Zachodniopomorskiego z dnia 23 października 2020 r. Po tym okresie ze względu na bezpieczeństwo uczestników projektu zajęcia odbywały się w mniejszych grupach. Uczestnicy byli podzieleni na dwie grupy. Zajęcia odbywały się z zachowaniem wszelkich zasad reżimu sanitarnego. W okresie pandemii wprowadzono pracę zdalną specjalistów udzielających porad i konsultacji w PDK. Specjaliści prowadzili dyżury telefoniczne zgodnie z obowiązującym w danym miesiącu harmonogramem konsultacji. Od czerwca 2021 r. stopniowo przywracano pracę stacjonarną. Celem zapewnienia bezpieczeństwa porady i konsultacje odbywały się z zachowaniem reżimu sanitarnego, tj. obowiązek zakrycia ust i nosa, dezynfekcja rąk, rękawiczki. Dodatkowo pomieszczenie wyposażono w szybę typu „pleksi” ograniczającą bezpośredni kontakt osoby korzystającej z oferowanej formy wsparcia. Ponadto zarówno osoby zgłaszające się do Punktu oraz specjaliści podpisywali oświadczenia o świadomym uczestnictwie w spotkaniach w okresie pandemii oraz o ryzyku istniejącym także pomimo zastosowania koniecznych środków ochronnych.

W związku ze stanem epidemii informowano klientów o możliwości zmiany decyzji z pomocy niefinansowej (realizacja poprzez placówkę oświatową w formie posiłków) na finansową. U osób, które wyraziły taką wolę, zostały uchylone decyzje przyznające pomoc w formie dożywiania dzieci w szkole. Rodzinom objętym ww. pomocą przyznano pomoc finansową w ramach Programu „Posiłek w szkole i w domu”. W okresie kwiecień 2020 r. – czerwiec 2021 r. praca SPS ze względu na zagrożenie epidemiczne COVID -19 odbywała się zdalnie lub hybrydowo. Asystenci rodziny skierowani do wspierania rodzin ze zdiagnozowaną bezradnością opiekuńczo-wychowawczą i w prowadzeniu gospodarstwa domowego, pracowali z klientami zdalnie, drogą telefoniczną, głównie poprzez połączenia video. W razie sytuacji kryzysowej klienta, asystent wchodził bezpośrednio do środowiska zachowując zalecenia epidemiczne tzn. po sprawdzeniu kwarantanny w rodzinie w Komendzie Powiatowej Policji w Gryfinie⁶⁵, przy braku objawów infekcji w rodzinie, w maseczce i rękawiczkach. Od maja 2021 r. asystenci rodziny pracowali bezpośrednio w środowisku. Jeżeli zdiagnozowali infekcję w rodzinie, wówczas czasowo pracowali zdalnie. Praca asystentów rodzin w okresie narastania sytuacji pandemicznej dotyczyła także kwestii edukacji klientów w celu zapobiegania

---

⁶⁵ Dalej: KPP.

rozprzestrzeniania się stanu epidemicznego COVID-19 i badania ewentualnych potrzeb wynikłych ze stanu pandemii poprzez regularny kontakt z klientami np. potrzeby zrobienia zakupów w przypadku kwarantanny rodziny, udzielenia pomocy psychologicznej dziecku, terapeutycznej rodzinie, pedagogicznej w przypadku problemów z nauką zdalną dzieci, pomocy finansowej. Pracownicy socjalni po otrzymaniu zgłoszenia zewnętrznego lub wewnętrznego realizowali pracę socjalną między innymi na rzecz rodzin z trudnościami opiekuńczo-wychowawczymi. W trakcie natężenia stanu epidemicznego tj. kwiecień 2020 r. – lipiec 2021 r. praca socjalna odbywała się poprzez krótkotrwałe wejście w środowisko i następnie uzupełnienie informacji o rodzinie w sposób zdalny, telefoniczny. Porady głównie odbywały się w sposób zdalny, jednakże w przypadku szczególnej potrzeby, praca była wykonywana w terenie oraz w PDK, przy przestrzeganiu zaleceń epidemicznych. Pomoc psychologiczna i terapeutyczna Ośrodka dla rodzin w okresie kwiecień 2020 r. – lipiec 2021 r. świadczona była zdalnie, telefonicznie, głównie poprzez połączenia video z klientem. Od sierpnia 2021 r. praca ponownie odbywała się głównie w miejscu zamieszkania rodziny, zdalnie wyłącznie w przypadku infekcji w rodzinie. W rodzinach, w których została wdrożona procedura NK, praca socjalna była realizowana zgodnie z ustalonym w karcie planem pomocy rodzinie poprzez monitorowanie sytuacji rodziny pod kątem występowania zjawiska przemocy w rodzinie i podejmowania działań zapobiegających zjawisku. Standardowo był to monitoring miejsca zamieszkania raz w miesiącu poprzez rozmowę z osobami podejrzanymi o doznawanie i stosowanie przemocy, a także regularne informowanie o możliwych formach pomocowych dla rodziny np. pomoc specjalistyczna, terapia, program korekcyjno-edukacyjny. W okresie natężenia stanu epidemicznego COVID-19 monitoringi odbywały się zdalnie, drogą telefoniczną z częstotliwością raz w tygodniu. W sytuacji interwencyjnej w rodzinie monitoringi odbywały się w miejscu zamieszkania rodziny przy przestrzeganiu obostrzeń epidemicznych. Ponadto pracownicy socjalni kontaktowali się zdalnie z rodzinami, gdzie procedura NK została zamknięta w 2020 r. tj. z okresu styczeń-marzec 2020 r. w celu monitoringu sytuacji rodziny pod kątem nawrotu zjawiska przemocy w rodzinie i ewentualnego udzielenia pomocy rodzinie. W mieszkaniu treningowym realizowano treningi wzmacniające kompetencje opiekuńczo-wychowawcze dla klientów - rodziców ze zdiagnozowaną bezradnością opiekuńczo-wychowawczą i w prowadzeniu gospodarstwa domowego. Treningi odbywały się w mieszkaniu treningowym zdalnie w przypadku kwarantanny klienta. Wprowadzono również zasady w związku z udzielaniem wsparcia w PDK. Od kwietnia 2020 r. prowadzono konsultacje w trybie zdalnym według obowiązujących harmonogramów w danym miesiącu. W czerwcu 2021 r. stopniowo przywracano pracę stacjonarną. Wówczas porady i konsultacje odbywały się z zachowaniem reżimu sanitarnego, tj. obowiązkiem zakrycia ust i nosa, dezynfekcją rąk, stosowaniem rękawiczek ochronnych. W okresie pandemii COVID – 19 realizowano procedury NK zachowując również reżim sanitarny. Spotkania grup roboczych odbywały się w Klubie Nauczyciela w Gryfinie z uwagi na dysponowanie większym pomieszczeniem, co pozwalało na zachowanie większych odległości pomiędzy uczestnikami spotkań. Obowiązywało również zakrycie nosa i ust, dezynfekcja rąk, stosowanie rękawiczek ochronnych. Osoby uczestniczące w spotkaniach, tj. ofiary i sprawcy przemocy proszono o zapoznanie się i podpisanie oświadczenia o świadomym uczestnictwie w spotkaniach w okresie pandemii oraz o ryzyku istniejącym także pomimo zastosowania koniecznych środków ochronnych. Oceny sytuacji rodzin objętych procedurą NK odbywały się w trybie zdalnym za pomocą komunikatora internetowego.

(akta kontroli str. 4-25, 26-55, 702-756)

Dyrektor OPS wyjaśniła: *Organizacja pracy w OPS w okresie pandemii COVID-19 była na bieżąco analizowana i dostosowywana do realizowanych zadań oraz*

konieczności pomagania potrzebującym osobom, jak również realizowania ustawowych zadań przez OPS. Pracownicy zatrudnieni w Ośrodku, z uwagi na konieczność zminimalizowania ryzyka zakażenia koronawirusem SARS-CoV-2 podzieleni zostali na dwie grupy (zmiany), które świadczyły pracę w sposób rotacyjny, aby uniemożliwić pracownikom kontakt między sobą. Zalecono pracownikom świadczącym pracę na poszczególnych zmianach ograniczenie kontaktów pomiędzy sobą do niezbędnego minimum oraz kontaktowanie się w sposób telefoniczny oraz za pośrednictwem poczty elektronicznej. Podczas podejmowania decyzji o organizacji pracy brano pod uwagę możliwość zarażenia się pracowników jednej zmiany podczas kontaktu z pracownikami innej zmiany oraz koniecznością ograniczenia rozprzestrzenienia się wirusa na pozostałych pracowników. Pracownicy mieli jasno określone zasady oraz wytyczne dotyczące wymogów sanitarnych, które pozwalały na sprawne funkcjonowanie OPS podczas pandemii, jak również podnosiły poziom poczucia bezpieczeństwa wśród pracowników i klientów. Pracodawca był do dyspozycji pracowników w zakresie konsultacji, przyjmowania spostrzeżeń pracowników, proponowanych wskazówek i rozwiązań związanych z panującą pandemią. Ośrodek wprowadzając poszczególne wytyczne oraz zasady dotyczące organizacji pracy w jednostce kierował się zarówno dobrem pracowników, jak i osób potrzebujących.

(akta kontroli str. 520-544)

1.7.2 Dyrektor OPS wyjaśniła: W związku z pandemią COVID-19 nie nastąpiły zmiany w strukturze organizacyjnej, jak również nie uległy zmianie zakresy czynności pracowników. Na bieżąco aktualizowano zasady i wytyczne stosowane w Ośrodku do przepisów oraz nakazów / zakazów przedstawianych przez Ministerstwo Zdrowia oraz Głównego Inspektoratu Sanitarnego. W tym ciężkim dla wszystkich czasie, Ośrodek pomimo trudności i obaw ze strony pracowników o życie i zdrowie własne oraz swoich bliskich, dokładał wszelkich starań, aby osoby korzystając z pomocy i wsparcia ww. pomoc otrzymywały. Dostępność form pomocy nie uległa ograniczeniu, aczkolwiek wszelka pomoc niesiona przez OPS odbywała się z zachowaniem reżimu sanitarnego oraz obowiązujących w danym czasie zasad bezpieczeństwa.

(akta kontroli str. 520-544)

1.7.3 W związku z koniecznością ograniczenia ryzyka zakażenia wirusem SARS-CoV-2 w Ośrodku zapewniono środki ochrony osobistej oraz zakupiono generator ozonu. OPS zapewnił wszystkim pracownikom oraz osobom przebywającym na terenie Ośrodka maseczki, płyny do dezynfekcji rąk oraz urządzeń, przyłbice, rękawiczki jednorazowe. Jednocześnie w Ośrodku zostały umieszczone instrukcje Głównego Inspektoratu Sanitarnego dotyczące np. skutecznego mycia rąk, użytkowania maseczki, zdejmowania rękawic ochronnych. W punktach obsługi interesantów zamontowano płyty typu plexi, które ograniczały bezpośredni kontakt pomiędzy pracownikiem, a interesantem. Ozonowano również powietrze w Ośrodku.

(akta kontroli str. 520-544)

1.7.4 W okresie pandemii COVID-19 informacje dotyczące organizacji pracy OPS oraz formach pomocy świadczonej przez Ośrodek zamieszczane były na drzwiach wejściowych do Ośrodka, stronie internetowej www.ops.gryfino.pl, oraz na serwisie społecznościowym Facebook, na profilu CAL. Ponadto, informacje pomocowe rozpowszechniano podczas kampanii informacyjnych⁶⁶. Dodatkowo ulotki pomocowe wraz z harmonogramem dyżurów specjalistów były dostępne w PDK. Rozdysponowywane ulotki informacyjne zawierały dane dot.: oferowanych form wsparcia wraz z harmonogramem na dany miesiąc, instytucji pomocowych,

⁶⁶ Tj.: „Podaj dalej”, „Dni otwartych drzwi”, akcji pn. „Nazywam się Miliard”, spotu informacyjnego „Nie wszystko jest dla ludzi”.

ogólnopolskich infolinii „Niebieska linia” i „Pomarańczowa linia”, telefonu zaufania dot. problemu narkomanii oraz telefonu zaufania dla ofiar przemocy.

(akta kontroli str. 520-544)

Dyrektor OPS wyjaśniła: *W okresie pandemii OPS był otwarty dla potrzebujących. Wszelkie informacje dotyczące organizacji pracy oraz miejsca przyjmowania interesantów były umieszczane w widocznym miejscu, na drzwiach wejściowych budynku. W momencie gdy ograniczono możliwość wejścia interesantów do budynku Ośrodka, wszystkie informacje pomocowe były dostępne w PDK, który był odpowiednio zabezpieczony w szybę typu „plexi”.*

(akta kontroli str. 520-544)

1.7.5 Pracownicy SPS każdorazowo pracując z osobami i rodzinami bezpośrednio informowali o dostępnych formach pomocy Ośrodka. Na stronie internetowej OPS na bieżąco były przekazywane informacje dotyczące zasad funkcjonowania Ośrodka, tj. w którym miejscu są przyjmowane wnioski o pomoc społeczną. Plakaty informacyjne o akcji „Dzień dobry. Pomagam” zostały rozpowszechnione na terenie całej Gminy.

(akta kontroli str. 520-544)

1.8.1 W okresie objętym kontrolą liczba zatrudnionych pracowników OPS wykonujących zadania w zakresie pracy socjalnej, interwencji kryzysowej, wsparcia osób i rodzin zagrożonych przemocą lub jej doświadczających, bądź przeżywających inne trudności życiowe wahała się od 33 do 36. W 2019 r. w Ośrodku zatrudnionych było łącznie 25 pracowników i 11 specjalistów PDK⁶⁷, w 2020 r. - 21 pracowników i 12 specjalistów PDK⁶⁸, w 2021 r. - 21 pracowników i 13 specjalistów PDK⁶⁹, a w pierwszej połowie 2022 r. - 21 pracowników i 13 specjalistów PDK⁷⁰. W latach 2019-2022 jeden pracownik socjalny przypadał odpowiednio na 1.360, 1.643, 1.622 i 1.610 mieszkańców Gminy. Było to zgodne z wymogiem art. 110 ust. 11 ustawy o pomocy społecznej, zgodnie z którym ośrodek pomocy społecznej zatrudnia pracowników socjalnych proporcjonalnie do liczby ludności gminy, w stosunku jeden pracownik socjalny na dwa tys. mieszkańców.

(akta kontroli str. 520-544, 545-554)

1.8.2 Analizą kwalifikacji do wykonywanego zawodu objęto wszystkich pracowników zatrudnionych w Ośrodku w okresie objętym kontrolą. Dyrektor OPS zgodnie z art. 122 ustawy o pomocy społecznej posiadał ponad 3-letni staż pracy w pomocy

⁶⁷ Na umowę o pracę: trzech starszych specjalistów pracy socjalnej (koordynatorów), jeden specjalista pracy socjalnej, 11 starszych pracowników socjalnych, siedmiu pracowników socjalnych i trzech asystentów rodziny oraz na umowę zlecenie po jednym: terapeutę DDA, terapeutę dla osób współuzależnionych od alkoholu, biegłym psychiatrą sądowym i biegłym psychologiem sądowym w przedmiocie uzależnienia od alkoholu, specjalistę ds. przeciwdziałania narkomanii, terapeutę rodzinnym, specjalistę ds. przeciwdziałania przemocy w rodzinie, psychologa dla dzieci, młodzieży i ich rodzin, radcy prawnym oraz dwóch specjalistów ds. terapii uzależnienia od alkoholu.

⁶⁸ Na umowę o pracę: trzech starszych specjalistów pracy socjalnej (koordynatorów), 10 starszych pracowników socjalnych, pięciu pracowników socjalnych, trzech asystentów rodziny oraz na umowę zlecenie po jednym: terapeutę DDA, terapeutę dla osób współuzależnionych od alkoholu, biegłym psychiatrą sądowym i biegłym psychologiem sądowym w przedmiocie uzależnienia od alkoholu, specjalistę ds. przeciwdziałania narkomanii, terapeutę rodzinnym, specjalistę ds. przeciwdziałania przemocy w rodzinie, psychologa dla dzieci, młodzieży i ich rodzin, radcy prawnym oraz trzech specjalistów ds. terapii uzależnienia od alkoholu.

⁶⁹ Na umowę o pracę: trzech starszych specjalistów pracy socjalnej (koordynatorów), dziewięciu starszych pracowników socjalnych, sześciu pracowników socjalnych, trzech asystentów rodziny oraz na umowę zlecenie po jednym: terapeutę DDA, terapeutę dla osób współuzależnionych od alkoholu, biegłym psychiatrą sądowym i biegłym psychologiem sądowym w przedmiocie uzależnienia od alkoholu, specjalistę ds. przeciwdziałania narkomanii, terapeutę rodzinnym, specjalistę ds. przeciwdziałania przemocy w rodzinie, psychologa dla dzieci, młodzieży i ich rodzin, radcy prawnym, mediatorze oraz trzech specjalistów ds. terapii uzależnienia od alkoholu.

⁷⁰ Na umowę o pracę: trzech starszych specjalistów pracy socjalnej (koordynatorów), siedmiu starszych pracowników socjalnych, ośmiu pracowników socjalnych, trzech asystentów rodziny oraz na umowę zlecenie po jednym: terapeutę DDA, terapeutę dla osób współuzależnionych od alkoholu, biegłym psychiatrą sądowym i biegłym psychologiem sądowym w przedmiocie uzależnienia od alkoholu, specjalistę ds. przeciwdziałania narkomanii, terapeutę rodzinnym, specjalistę ds. przeciwdziałania przemocy w rodzinie, psychologa dla dzieci, młodzieży i ich rodzin, radcy prawnym, mediatorze oraz trzech specjalistów ds. terapii uzależnienia od alkoholu.

społecznej oraz specjalizację z zakresu organizacji pomocy społecznej. Wszyscy asystenci rodziny posiadali kwalifikacje określone w art. 12 ustawy o wspieraniu rodziny. Wszyscy pracownicy socjalni mieli przygotowanie zawodowe do wykonywanej pracy i spełniali warunki określone w art. 116 ustawy o pomocy społecznej, a wszyscy specjaliści posiadali uprawnienia i doświadczenie do wykonywania zadań realizowanych w Ośrodku.

(akta kontroli str. 520-544, 1032)

1.8.3 W związku z pandemią COVID-19 nie wystąpiła konieczność zmiany stanu i struktury zatrudnienia specjalistów w Ośrodku, za wyjątkiem zwiększenia dostępności usług psychologa dla dzieci i młodzieży w SPS.

(akta kontroli str. 520-544, 1032)

1.8.4 W związku z koniecznością rozwiązania umowy z psychologiem dla dzieci, młodzieży i ich rodzin, od listopada 2021 r. wsparcie w powyższym zakresie było niedostępne w PDK. W przypadku wystąpienia potrzeby wsparcia udzielał jej psycholog dla dzieci i młodzieży SPS w ramach specjalistycznej pomocy na podstawie ustawy o wspieraniu rodziny. W celu zatrudnienia psychologa dla dzieci i młodzieży do PDK ogłaszano zapytania ofertowe, a następnie przetarg na zamówienie publiczne. Jednak nie zgłosił się żaden oferent.

(akta kontroli str. 520-544)

1.9 OPS w okresie pandemii COVID-19 realizując zadania z zakresu wsparcia osób i rodzin przeżywających trudności wykonując założenia Gminnego Programu Wspierania Rodziny na lata 2020-2022 współpracował z innymi instytucjami działającymi na terenie Gminy na rzecz rodziny. Zgodnie z jednym z zapisów ww. Programu dla poprawy funkcjonowania rodziny przyjęto założenie współdziałania z instytucjami działających na rzecz dziecka i rodziny celem przepływu informacji, ustalenia i podjęcia interdyscyplinarnych działań. W kontrolowanym okresie OPS współpracował z gminnymi jednostkami oświatowymi, sądem, w tym kuratorami sądowymi, prokuraturą, ŚDS, Policją, Strażą Miejską, placówkami służby zdrowia, GKRPA, Urzędem Miasta i Gminy, Gryfińskim Domem Kultury, Poradnią Psychologiczno-Pedagogiczną w Gryfinie, PCPR, Fundacją „Muszkietierowie”, Katolickim Stowarzyszeniem Caritas, Fundacją „Szlachetna Paczka”. Ponadto Ośrodek współpracował z Zespołem Interdyscyplinarnym, w którego skład wchodziłi przedstawiciele różnych instytucji: KPP, oświaty, Żandarmerii Wojskowej, organizacji pozarządowych, ochrony zdrowia, kuratorskiej służby sądowej, GKRPA. Ww. współpraca polegała na podejmowaniu interdyscyplinarnych działań na rzecz rozwiązywania problemów rodziny, wzmacniania funkcjonowania rodziny w życiu społecznym, zapewnieniu jej bezpieczeństwa, dobrego stanu zdrowia, przeciwdziałania uzależnieniom, przemocy, wsparcia edukacyjnego i pedagogicznego, organizowania wypoczynku dzieciom, akcji podarunkowych. Ponadto Ośrodek we współpracy z Zespołem Interdyscyplinarnym świadczył pracę socjalną w ramach realizacji procedury NK. Pozytywnymi efektami tych działań były: poprawa funkcjonowania rodziny, zaprzestanie przemocy w rodzinie, zmniejszenie problemu alkoholowego, utrzymanie dziecka w rodzinie biologicznej, poprawa funkcjonowania dziecka w rodzinie, szkole i środowisku, poprawa stanu zdrowia, sytuacji materialnej, zapewnienie dzieciom wypoczynku letniego i zimowego. W okresie pandemii COVID-19 napotymano trudności we współpracy OPS z Zespołem Interdyscyplinarnym, które polegały jedynie na braku możliwości obecności danego członka na spotkaniu grupy roboczej z uwagi na zachorowanie, przebywanie na izolacji bądź kwarantannie.

(akta kontroli str. 555-577)

1.10 W latach objętych kontrolą w OPS opracowano i zrealizowano 23 projekty socjalne. Objęto nimi łącznie ok. 1 014 osób wymagających wsparcia i pomocy oraz wydano łącznie ze środków własnych Ośrodka w latach objętych kontrolą 62.681 zł,

a trzy projekty zrealizowano bezkosztowo⁷¹. Realizowano również jeden program osłonowy w zakresie dofinansowania zakupu leków, co opisano w pkt. 2.13.1. wystąpienia.

(akta kontroli str. 555-577)

1.11.1 W okresie pandemii COVID-19 Zespół Interdyscyplinarny realizował procedury NK zachowując reżim sanitarny. Spotkania członków Zespołu Interdyscyplinarnego odbywały się w trybie zdalnym oraz stacjonarnym – w zależności od obowiązujących obostrzeń. Ponadto w czasie pandemii spotkania grup roboczych zostały przeniesione do siedziby Klubu Nauczyciela w Gryfinie z uwagi na dysponowanie większą powierzchnią pomieszczenia, dzięki czemu było możliwe zachowanie bezpiecznych odległości pomiędzy członkami grup oraz osobami zaproszonymi lub wezwanymi. Natomiast oceny sytuacji rodzin objętych procedurą odbywały się w trybie zdalnym. Dodatkowo osoby zaproszone i wezwane były informowane o zagrożeniu związanym z uczestnictwem w posiedzeniach grup roboczych w okresie pandemii i w związku z tym proszono je o podpisywanie oświadczenia o świadomym uczestnictwie. Podczas spotkań zarówno członkowie grup roboczych jak i Zespołu Interdyscyplinarnego stosowali się do reżimu sanitarnego tj. zakrywania ust i nosa, dezynfekcji rąk, stosowania rękawiczek ochronnych. Ponadto w zależności od obowiązujących obostrzeń członkowie Zespołu Interdyscyplinarnego spotkania Zespołu odbywali zdalnie. W podobny sposób, aby zmniejszyć ryzyko rozprzestrzeniania się koronawirusa COVID-19 członkowie grup roboczych omawiali oceny sytuacji rodzin, w których prowadzone były procedury NK – zdalnie. Członkowie Zespołu Interdyscyplinarnego odbywali spotkania nie rzadziej niż co trzy miesiące⁷². Częstotliwość spotkań członków Zespołu Interdyscyplinarnego nie zmieniła się w okresie pandemii COVID-19. We wskazanym okresie w posiedzeniach członków Zespołu nie uczestniczyli wszyscy członkowie. Spotkania członków Zespołu odbywały się w obowiązującym składzie osobowym, natomiast nieobecności poszczególnych członków związane były zarówno z pandemią COVID-19 tj. kwarantanną, izolacją, oczekiwaniem na wynik testu, jak i nie miały związku ze stanem pandemii tj. urlop, zwolnienie lekarskie, charakter pracy zawodowej.

(akta kontroli str. 555-577)

1.11.2 W 2019 r. funkcjonowały 93 grupy robocze w ramach Zespołu Interdyscyplinarnego w okresie pandemii COVID-19, które odbyły 455 posiedzeń. W 2020 r. funkcjonowało 75 grup roboczych, które odbyły 321 posiedzeń. W 2021 r. funkcjonowały 73 grupy robocze w ramach Zespołu Interdyscyplinarnego w okresie pandemii COVID-19, które odbyły 308 posiedzeń, a w pierwszej połowie 2022 r. utworzono 46 grup roboczych, które odbyły 137 posiedzeń. Oceny sytuacji rodzin objętych procedurą NK były przeprowadzane zdalnie. Ponadto spotkania grup roboczych odbywały się w zależności od potrzeb. Spotkania z osobami, wobec których istniało podejrzenie, że doznają przemocy odbywały się maksymalnie w przeciągu dwóch tygodni od momentu wpływu formularza NK cz. „A” do Zespołu.

(akta kontroli str. 555-577)

⁷¹ W 2019 r. w OPS opracowano i zrealizowano trzy projekty socjalne pn.: „Spotkanie Wigilijne”, „Przyjemne z pożytecznym czyli twórcze spotkanie z Mikołajem” i „Świąteczna niespodzianka”.

W 2020 r. w OPS opracowano i zrealizowano pięć projektów socjalnych pn.: „Z daleka od nałogu”, „Rodzina bliżej, na co dzień i w święta”, „Dzień Seniora”, „Dzień Kobiet”, „Świąteczna Niespodzianka”.

W 2021 r. w OPS opracowano i zrealizowano 12 projektów socjalnych: „Zimowa pomoc osobom bezdomnym”, „Chwilo trwaj”, „Wielkanocna paczka”, „Walka o szansę dla Ani”, „Góry Świętokrzyskie – ku wspomnieniom”, „Pomoc w pomocy dla Hani”, „Pomoc dla Michałka”, „Europejski Dzień Seniora”, „Zmiana może przyjść już dziś”, „Mikołajkowe upominki”, „Święta u seniorów”, „Rodzina blisko siebie”.

W pierwszej połowie 2022 r. w OPS opracowano i zrealizowano trzy projekty socjalne pn. „Tłusty czwartek u seniorów”, „Być kobietą” i „Wielkanocna paczka”.

⁷² W badanym okresie odbyto łącznie 15 spotkań, z tego w 2019 r. – cztery, w 2020 r. – pięć, w 2021 r. – cztery oraz w pierwszej połowie 2022 r. dwa spotkania. W spotkaniach uczestniczyło od dziesięciu do pięciu członków.

1.11.3 W składzie Zespołu Interdyscyplinarnego było trzech przedstawicieli OPS. Ponadto pracownicy socjalni Ośrodka wchodzili w skład grup roboczych, których zadaniem było udzielanie pomocy osobom, co do których istniało podejrzenie, że są dotknięte przemocą w rodzinie, podejmowanie działań w stosunku do osób, wobec których istniało podejrzenie, że stosują przemoc w rodzinie, opracowywanie indywidualnych planów pomocy osobom, co do których istniało podejrzenie, że były dotknięte przemocą w rodzinie oraz rozstrzyganie o braku zasadności podejmowania dalszych działań.

(akta kontroli str. 555-577)

1.12.1 W latach 2019-2022 (do 30 czerwca) w OPS wysokość planowanych wydatków budżetowych wynosiła: w 2019 r. – 36 135,97 tys. zł, w 2020 r. – 44 820,79 tys. zł, w 2021 r. – 43 417,68 tys. zł, w 2022 r. – 18 422,03 tys. zł. Wydatkowano: w 2019 r. – 42 194,79 tys. zł, w 2020 r. – 50 327,73 tys. zł, w 2021 r. – 49 759,87 tys. zł, w I poł. 2022 r. – 23 656,83 tys. zł.

Wysokość wydatków budżetowych poniesionych na zapewnienie m.in.:

- interwencji kryzysowej wynosiła: w 2019 r. – 0 tys. zł, w 2020 r. – 1,98 tys. zł, w 2021 r. – 33,23 tys. zł, w I poł. 2022 r. – 9,6 tys. zł⁷³;
- przeciwdziałania przemocy w rodzinie, w tym prace zespołu interdyscyplinarnego: w 2019 r. – 26,7 tys. zł (wykonanie 79,7% planu), w 2020 r. – 28 tys. zł (wykonanie 55,6% planu), w 2021 r. – 42,6 tys. zł (wykonanie 77,5% planu), w I poł. 2022 r. – 22,9 tys. zł (wykonanie 29,5% planu);
- dożywiania dzieci i młodzieży: w 2019 r. – 43,51 tys. zł (wykonanie 9,6% planu), w 2020 r. – 11,23 tys. zł (wykonanie 2,7% planu), w 2021 r. – 6,56 tys. zł (wykonanie 1,7% planu), w I poł. 2022 r. – 7,33 tys. zł (wykonanie 1,9% planu)⁷⁴;
- wsparcia rodzin przeżywających trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych: w 2019 r. – 140,84 tys. zł (wykonanie 67% planu), w 2020 r. – 167,93 tys. zł (wykonanie 69,7% planu), w 2021 r. – 185,57 tys. zł (wykonanie 52,9% planu), w I poł. 2022 r. – 90,66 tys. zł (wykonanie 22,1% planu).

W latach 2019-2021 łączna kwota wydatków na pomoc społeczną stanowiła odpowiednio: w 2019 – 21%, w 2020 – 25%, w 2021 – 24% budżetu Gminy.

(akta kontroli str. 555-577, 578-633)

1.12.2 Dyrektor OPS wyjaśniła: *Środki przeznaczane na prowadzenie OPS do realizacji wszystkich zadań związanych z zapewnieniem potrzebującym wsparcia w latach objętych kontrolą były wystarczające.*

(akta kontroli str. 555-577)

1.12.3 W związku z pandemią COVID – 19 uległa zmianie wysokość wydatków na świadczenia usług związanych z bezpośrednią obsługą klientów, ze względu na nałożone ograniczenia sanitarne. W 2020 r. zaplanowano na ochronę zdrowia (częściowa opłata za usługi rehabilitacyjne) 130 000 zł, a wydatkowano 59 690 zł. W 2021 r. zaplanowano na ochronę zdrowia (częściowa opłata za usługi rehabilitacyjne) 120 000 zł, a wydatkowano 57 220 zł. W 2020 r. na terapeutów rodzinnych zaplanowano 46 000 zł, a wydatkowano 29 672 zł. W 2021 r. na terapeutów rodzinnych zaplanowano 46 080 zł, a wydatkowano 33 189 zł.

(akta kontroli str. 555-577, 578-633)

Dyrektor OPS wyjaśniła: *Niższe wykonanie w zakresie ochrony zdrowia wynikało z ograniczeń dotyczących bezpośredniego kontaktu. Natomiast wydatek na świadczenie usługi terapeutycznej w miejscu zamieszkania wynikał z mniejszej ilości osób chętnych do objęcia tą formą wsparcia.*

⁷³ W planach finansowych nie wyodrębniono zadania interwencja kryzysowa, bowiem wydatki na te zadania były zaplanowane i realizowane ze środków na: przeciwdziałanie przemocy w rodzinie, wspieranie rodziny, pomoc psychologiczna dla uchodźców z Ukrainy.

⁷⁴ W planach finansowych ujęto całość wydatków na wyżywienie, dożywianie dzieci i młodzieży jest jednym z elementów planowanych na dożywianie.

(akta kontroli str. 555-577)

1.12.4 W 2020 r. w ramach posiadanych środków własnych dokonano przesunięć i dokonano niezbędnych zakupów środków ochrony osobistej oraz urządzeń służących ograniczeniu ryzyka zakażenia wirusem SARS-CoV-2. W budżecie na 2021 r. zaplanowano na zakup środków ochrony osobistej służących ograniczeniu ryzyka zakażenia wirusem SARS-CoV-2 w kilku rozdziałach na łączną kwotę 14 000 zł, natomiast w 2022 r. na kwotę 15 040 zł. W budżecie na 2020 r. nie planowano takich wydatków. W 2020 r. wydatkowano 25 301 zł na zakup sprzętu i oprogramowania niezbędnego do pracy zdalnej, 4 826 zł na środki do dezynfekcji rąk i powierzchni, 4 819 zł na wydatki na organizację stanowisk pracy i obsługi oraz pozostałe koszty, 13 823 zł na zakup środków ochrony osobistej (maseczki, przyłbice, rękawice ochronne), 4 647 zł na zakup dwóch generatorów ozonu oraz 1 784 zł na dezynfekcję pomieszczeń. W 2021 r. wydatkowano 9 932 zł na zakup środków ochrony osobistej. W 2022 r. nie było takich zakupów.

(akta kontroli str. 555-577, 578-633)

1.13 W okresie objętym kontrolą do OPS i Burmistrza Gryfina nie wpłynęły skargi oraz wnioski dotyczące działalności w zakresie pomocy osobom i rodzinom przeżywającym trudności (w szczególności dotyczące dostępności pomocy w czasie pandemii SARS-CoV-2).

(akta kontroli str. 555-577)

1.14 W 2020 r. Państwowa Inspekcja Pracy⁷⁵ przeprowadziła w OPS kontrolę mającą na celu sprawdzenie stopnia przestrzegania przepisów w zakresie przeciwdziałania zagrożeniom związanym z zapobieganiem i przeciwdziałaniem rozprzestrzeniania się SARS-CoV-2. W 2021 r. był kontrolowany Zespół Interdyscyplinarny przez Zachodniopomorski Urząd Wojewódzki⁷⁶. Zalecenia pokontrolne określone przez PIP i ZUW zostały zrealizowane.

(akta kontroli str. 555-577, 634-644, 645-701)

Stwierdzone
nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie nie stwierdzono nieprawidłowości.

OCENA CZĄSTKOWA

NIK ocenia pozytywnie organizację wykonywania zadań związanych z udzielaniem pomocy osobom i rodzinom przeżywającym trudności w okresie pandemii COVID-19. Ośrodek prawidłowo zorganizował i realizował zadania związane z udzielaniem pomocy dla osób i rodzin przeżywających trudności w okresie pandemii COVID-19 i zapewniono dostępność różnych form wsparcia. W dokumentach strategicznych ujęto zagadnienia dot. problematyki rodzin przeżywających trudności oraz koordynowano i monitorowano realizację strategii w powiązaniu z przyjętymi celami. Ponadto zapewniono lokalnej społeczności dostęp do informacji o możliwości uzyskania pomocy, w związku z problemami rodzin spowodowanymi pandemią. Podejmowano działania wynikające z rozeznanych potrzeb społecznych (projekty socjalne i programy osłonowe). W warunkach pandemii, we współpracy z innymi instytucjami, Ośrodek zapewnił dostępność form pomocy społecznej osobom potrzebującym wsparcia. Zapewniono również warunki organizacyjne do prac Zespołu Interdyscyplinarnego i grup roboczych oraz GKRPA. Przekazano Burmistrzowi oceny zasobów pomocy społecznej wraz z rekomendacjami za lata 2019-2021.

⁷⁵ Dalej: PIP.

⁷⁶ Dalej: ZUW.

2. Pomoc realizowana na rzecz osób i rodzin przeżywających trudności w okresie pandemii COVID-19 oraz jej efekty.

OBSZAR

Opis stanu faktycznego

2.1.1 W 2019 r. Gminę zamieszkiwało 29 919 mieszkańców, z tego z pomocy społecznej udzielanej przez OPS skorzystało 812 mieszkańców (738 rodzin), którym udzielono 2 092 różne formy pomocy. W 2020 r. Gminę zamieszkiwało 29 577 mieszkańców, z tego z pomocy społecznej udzielanej przez OPS skorzystało 1 155 mieszkańców (763 rodziny), którym udzielono 2 120 różnych form tej pomocy. W 2021 r. Gminę zamieszkiwało 29 190 mieszkańców, z tego z pomocy społecznej udzielanej przez OPS skorzystało 1 185 mieszkańców (734 rodziny), którym udzielono 2 218 różnych form tej pomocy. W pierwszej połowie 2022 r. Gminę zamieszkiwało 28 986 mieszkańców, z tego z pomocy społecznej udzielanej przez OPS skorzystało 677 mieszkańców (563 rodziny), którym udzielono 1 117 różnych form tej pomocy.

Głównymi przyczynami objęcia wsparciem Ośrodka były m.in.:

- ciężka choroba, tj. długotrwała choroba lub niepełnosprawność (w latach objętych kontrolą odpowiednio 435, 400, 362, 312),
- ubóstwo (w latach objętych kontrolą odpowiednio 376, 342, 332, 263).

W najmniejszym zakresie pomocy i wsparcia Ośrodek udzielał z powodu: śmierci bliskiej osoby lub innego zdarzenia losowego, przejścia na emeryturę bądź rentę, mobbingu w pracy, porad prawnych w zakresie pracowniczym, mieszkaniowym, cywilnym lub w zakresie sporów, próby samobójczej, depresji, przemocy rówieśniczej. Nie występowały przyczyny spowodowane pandemią COVID-19.

(akta kontroli str. 554, 757-802, 803-807)

Po zasięgnięciu informacji uzyskanych w trybie art. 29 ust. 1 pkt 2 lit. f ustawy o NIK w poradni psychologiczno-pedagogicznej i pięciu szkołach podstawowych z terenu Gminy ustalono m.in., że w związku z pandemią COVID-19 nie wystąpiły problemy z realizacją zadań związanych z udzielaniem pomocy dzieciom przeżywającym trudności oraz będącym w sytuacjach kryzysowych. W okresie pandemii pojawiły się nowe potrzeby: częstszych kontaktów z rówieśnikami oraz zwiększona potrzeba zajęć ruchowych i integracyjnych. Pojawiły się też nowe problemy: niechęć do nauki w formie on-line, problem ze skupieniem uwagi u większości uczniów, obawa przed kontaktem z nauczycielem i rówieśnikami po powrocie do szkoły, wzmożona aktywność w Internecie (mediach społecznościowych), duże braki w wiedzy z różnych przedmiotów, problemy emocjonalne, w tym depresja. W związku z pojawieniem się nowych potrzeb i problemów podjęto po powrocie do zajęć stacjonarnych następujące działania m.in.: zwiększono ilość zabaw integrujących grupę klasową, zwiększono ilość zajęć na świeżym powietrzu, wydłużono okres adaptacyjny dla uczniów klas pierwszych i czwartych, powtarzano materiał realizowany on-line, organizowano dodatkowe konsultacje dla uczniów i rodziców, przeprowadzano dodatkowe ankiety tematyczne np. o bezpieczeństwie w sieci. Przed pandemią mniejsza liczba dzieci wymagała pomocy i wsparcia. W trakcie pandemii i po niej liczba ta zwiększyła się. Dzieci potrzebowały przede wszystkim pomocy psychologicznej i pedagogicznej ze względu na: długotrwały brak dyscypliny spowodowany siedzeniem w domu, stres przed powrotem do szkoły, depresję, wykluczenia z zespołu klasowego, obniżoną samoocenę, niskie oceny z przedmiotów nauczania. Wsparcia udzielali nauczyciele, terapeuci oraz pedagodzy na bieżąco wg potrzeb, zarówno on-line, telefonicznie, jak i stacjonarnie. Wsparcie w czasie pandemii zapewniono poprzez: stałą dostępność osób wspierających, organizowanie spotkań dla rodziców mających problemy z dziećmi, rozmowy indywidualne z wychowawcami, nauczycielami, pedagogami, warsztaty tematyczne prowadzone przez pracowników poradni psychologiczno-pedagogicznej,

pomoc rodzicom i uczniom w obsłudze platformy TEAMS, użyczenie sprzętu niezbędnego do nauki zdalnej, konsultacje z nauczycielami na terenie szkoły, spotkania klasowe i zajęcia integracyjne, zajęcia wyrównawcze finansowane przez Gminę, zajęcia wyrównujące szanse edukacyjne finansowane przez MEiN oraz zajęcia z pomocy psychologiczno - pedagogicznej finansowane przez Urząd Marszałkowski.

(akta kontroli str. 1000-1031)

2.1.2 Z poradnictwa psychologicznego organizowanego przez Ośrodek skorzystało w 2019 r. – osiem osób, w 2020 r. – 36, w 2021 r. – 34, a w pierwszej połowie 2022 r. - 13 osób, łącznie 91 osób. Z poradnictwa prawnego skorzystało w 2019 r. – 81 osób, w 2020 r. – 37, w 2021 r. – 36, a w pierwszej połowie 2022 r. - 33 osób, łącznie 187 osób. Z poradnictwa rodzinnego / socjalnego skorzystało w 2019 r. – 281 osób, w 2020 r. – 444, w 2021 r. – 366, a w pierwszej połowie 2022 r. - 169 osób, łącznie 1 260 osób. Pomocy w postaci pracy socjalnej pracowników Ośrodka udzielono w 2019 r. 281 osobom, w 2020 r. – 444, w 2021 r. – 388, a pierwszej połowie 2022 r. - 169 osobom. Z pomocy psychologa dla dzieci i młodzieży skorzystało w 2020 r. – 11, w 2021 r. – 17, a w pierwszej połowie 2022 r. - 10 osób; z pomocy terapeuty rodzinnego w miejscu zamieszkania w latach objętych kontrolą odpowiednio: dziewięć, osiem, 11 i 10 osób; z pomocy asystenta rodziny odpowiednio: 39, 42, 37 i 32 osoby; kierowaniem do grupy wsparcia dla ofiar przemocy objęto: w 2019 r. trzy, a w 2021 r. sześć osób, z porad prawnych w latach objętych kontrolą skorzystało odpowiednio: 16, 10, 10 i osiem osób; z pracy socjalnej odpowiednio: 213, 211, 189 i 130 osób; z pomocy świadczonej w ramach interwencji kryzysowej odpowiednio: pięć, cztery, 26 i 17 osób; z telefonu interwencyjnego odpowiednio: sześć, 33, 24 i 33 osoby; z placówek wsparcia dziennego prowadzonych przez TPD: po 130 dzieci w latach 2019-2020 oraz 90 dzieci w 2021 r.; z miejsca całodobowego tymczasowego schronienia cztery osoby bezdomne w 2019 r.; z mieszkania chronionego w 2021 r. osiem, a w 2022 r. siedem osób; z gorącego posiłku: w 2019 r. - 114 dzieci i 25 dorosłych, w 2020 r. - 82 dzieci i 21 dorosłych, w 2021 r. - 33 dzieci i 29 dorosłych, a w pierwszej połowie 2022 r. - 294 dzieci i 22 dorosłych; z usług świadczonych przez ŚDS⁷⁷ w badanym okresie odpowiednio: 28, 29, 30 i 26, a z usług świadczonych przez DDS⁷⁸ odpowiednio: 22, 19, 20 i 19 osób. OPS organizował również dodatkowe wsparcie dla mieszkańców Gminy. Z pomocy terapeuty rodzinnego skorzystało w latach objętych kontrolą odpowiednio: 54, 27, 49 i 40 osób; z mieszkania treningowego odpowiednio: trzy, dwie, jedna i sześć osób; monitoringiem objętych zostało odpowiednio dziewięć, 40, 27 i jedna osoba bezdomna; w projektach unijnych uczestniczyło odpowiednio: 17, 15, 29 i 16 osób; w Programie „Opieka wytchnieniowa” odpowiednio: siedem, dwie, pięć i trzy osoby; z Programu „Asystent osobisty osoby niepełnosprawnej” w 2020 r. trzy, a w latach 2021-2022 po jednej osobie; w konsultacjach dla osób doznających przemocy uczestniczyło odpowiednio: 16, 11, 12 i 15 osób, a w konsultacjach dla osób uzależnionych od narkotyków odpowiednio: 14, osiem, osiem i sześć osób; w Gminnym Programie Ochronowym w zakresie zmniejszenia wydatków poniesionych na leki odpowiednio: 249, 234, 200 i 157 osób. Nie zakontraktowano w badanym okresie rodzin wspierających. Pomimo naborów na kandydatów rodzin wspierających nie wpłynęła żadna oferta.

(akta kontroli str. 757-802, 803-807)

2.1.3 Dyrektor OPS wyjaśniła: *W okresie pandemii COVID – 19 nastąpiło zmniejszenie liczby osób korzystających z pomocy specjalistów, które zmagaly się z problemem związanym z przemocą domową oraz w sprawach karnych. W ocenie OPS zmniejszenie się liczby tych osób było wynikiem trudności związanych*

⁷⁷ Samodzielna jednostka organizacyjna Gminy, decyzje o skierowaniu wydawał Dyrektor OPS z upoważnienia Burmistrza.

⁷⁸ Samodzielna jednostka organizacyjna Gminy, decyzje o skierowaniu wydawał Dyrektor OPS z upoważnienia Burmistrza.

z przystosowaniem się do formy udzielanego wsparcia przez Ośrodek. Zwiększyła się natomiast liczba osób zgłaszających się do specjalistów w PDK.

(akta kontroli str. 757-802)

2.1.4 Dyrektor OPS wyjaśniła: *OPS realizował swoje zadania w sposób ciągły i nie wydłużył się okres oczekiwania na wsparcie. W okresie objętym kontrolą tylko dwukrotnie odwołany był dyżur specjalisty z powodu oczekiwania specjalisty na wynik testu COVID-19. Osoby, które były zapisane na dyżur tego dnia zostały niezwłocznie zarejestrowane na kolejny termin.*

(akta kontroli str. 757-802)

2.1.5 Dyrektor OPS wyjaśniła: *Wszystkie osoby, które wymagały wsparcia otrzymały je.*

(akta kontroli str. 757-802)

2.2 W wyniku szczegółowej analizy losowo wybranych sześciu⁷⁹ spraw, w zakresie pomocy interwencyjnej świadczonej osobom i rodzinom będącym w kryzysie ustalono, że:

- główną przyczyną zgłoszeń było: załamanie nerwowe spowodowane śmiercią męża, zaniedbanie opiekuńczo-wychowawcze ze strony matki i podejrzenie o molestowanie seksualne jej dziecka, bezdomność, depresja i myśli samobójcze, przemoc rodzica względem dziecka, przemoc w rodzinie, problemy wychowawcze z dzieckiem i podjęcie przez niego próby samobójczej;
- informacje o konieczności udzielenia pomocy uzyskano ze środowiska (od sołtysa z miejscowości zamieszkania (1), anonimowy telefon z sąsiedztwa (1), od dyrektora i nauczycieli ze szkoły (2), w której uczyło się dziecko, z Punktu Interwencji Kryzysowej z innego powiatu (1) oraz od asystenta rodzinnego (1), który wcześniej rozpoczął pracę z klientką;
- wszystkie działania interwencyjne podjęto w dniu zgłoszenia m.in. interwenta kryzysowego / terapeuty, psychologa dziecięcego w szkole i PDK, a także wdrożono monitoring rodziny i prowadzono pracę socjalną z rodziną;
- podczas udzielania doraźnej i długofalowej pomocy współpracowano z innymi instytucjami m.in.: przedstawicielami władz lokalnych, Policją, Strażą Miejską, sądami (w tym kuratorami sądowymi), pracownikami szkół i placówek służby zdrowia, ŚDS;
- wszystkim osobom udzielono doraźnego wsparcia w formie pomocy m.in.: interwenta kryzysowego / terapeuty (1), psychologa dziecięcego w szkole i PDK (3), asystenta rodziny (2), terapeuty rodzinnego (2), wdrożono monitoring rodziny i prowadzono pracę socjalną z rodziną (6), udzielono pomocy finansowej, rzeczowej oraz w formie zapewnienia posiłków (3), spowodowano podjęcie leczenia psychiatrycznego i prowadzono jego monitoring (3), podjęto próby uzyskania lokalu mieszkalnego dla osoby bezdomnej (1), umieszczono w mieszkaniu treningowym w celu wzmocnienia umiejętności opiekuńczo-wychowawczych i w prowadzeniu gospodarstwa domowego (2), odizolowano sprawcę przemocy (2), założono NK (2), zawiadomiono Policję i sąd o sytuacji w rodzinie (4);
- w dwóch przypadkach klienci odmówili pomocy w formie asystenta rodziny, a w jednym przypadku – z pomocy terapeuty rodzinnego;
- zaplanowane działania realizowano w przyjętych formach pomocy, a efektem tych działań było m.in.: podjęcie leczenia i terapii, podjęcie pracy i zerwanych kontaktów z rodziną, złożenie przez osobę będącą w kryzysie wniosku o mieszkanie socjalne, postanowienie sądu o zakazie zbliżania się sprawcy przemocy do członków rodziny;
- w dwóch przypadkach nadal kontynuowane są działania podjęte podczas interwencji, mające na celu nabycie umiejętności samodzielnego radzenia sobie w kryzysie i unormowania sytuacji w rodzinie;

⁷⁹ Cztery przypadki z 2021 r. oraz po jednym przypadku z 2020 r. i 2022 r.

- po zakończeniu interwencji w czterech przypadkach monitorowano sytuację osób, które zaprzestały korzystania z pomocy Ośrodka poprzez zbieranie informacji o aktualnej sytuacji rodziny od asystentów rodziny, pracowników socjalnych, pracowników oświaty, dzielnicowych, kuratorów sądowych, od członków Zespołu Interdyscyplinarnego, poprzez rozmowę telefoniczną z klientem;
- we wszystkich przypadkach dokumentowano działania w zakresie pomocy interwencyjnej i długofalowej podejmowanej wobec osób / rodzin będących w kryzysie.

(akta kontroli str. 757-802, 808-825)

2.3. W okresie objętym kontrolą nie było sytuacji, w których osobom dotkniętym przemocą w rodzinie udzielano pomocy w uzyskaniu mieszkania, zgodnie z art. 3 ust. 1 pkt 6 ustawy o przeciwdziałaniu przemocy.

(akta kontroli str. 757-802)

Dyrektor OPS wyjaśniła: *Nie było takich przypadków. Praktykuje się usuwanie ze środowiska rodzinnego sprawców przemocy poprzez wydanie przez prokuraturę środka zapobiegawczego o nakazie opuszczenia mieszkania i zakazie zbliżania się do osoby pokrzywdzonej. Ponadto podobne uprawnienia zyskała Policja, która podczas interwencji, w której diagnozuje przemoc domową, również może usunąć sprawcę przemocy z miejsca zamieszkania na okres 14 dni, jednakże większość nakazów opuszczenia mieszkania wydaje prokuratura.*

(akta kontroli str. 757-802)

2.4 W okresie objętym kontrolą OPS wydał 167 decyzji administracyjnych w sprawie dotyczących objęcia dziecka pomocą w zakresie dożywiania, z tego w 2019 r. – 101, w 2020 r. – 38, w 2021 r. – 21, a w pierwszym półroczu 2022 r. – siedem decyzji. Żadna z wydanych decyzji administracyjnych dotycząca objęcia dziecka pomocą w zakresie dożywiania nie była zaskarżona. W ww. latach nie wydano decyzji odmawiającej przyznania powyższego świadczenia.

(akta kontroli str. 757-802)

Badania sześciu losowo wybranych decyzji administracyjnych⁸⁰ dotyczących objęcia dziecka pomocą w obszarze dożywiania, wykazało, że:

- we wszystkich przypadkach decyzje zostały wydane na wniosek rodziców / opiekunów w ramach programu osłonowego w zakresie dożywiania „Posiłek w szkole i w domu” na lata 2019-2023; w okresie pandemii wniosek składany był w formie elektronicznej lub przez telefon do protokołu; przed pandemią w formie papierowej;
- wszystkie wydane decyzje były każdorazowo poprzedzone przeprowadzonym wywiadem środowiskowym, zgodnie z § 2 rozporządzenia Ministra Rodziny i Polityki Społecznej z dnia 8 kwietnia 2021 r. w sprawie rodzinnego wywiadu środowiskowego⁸¹ oraz art. 107 ustawy o pomocy społecznej, a w okresie pandemii wywiadem środowiskowym w formie rozmowy telefonicznej zgodnie art. 15o ust. 1 i 1a ustawy z dnia 2 marca 2020 r. o szczególnych rozwiązaniach związanych z zapobieganiem, przeciwdziałaniem i zwalczaniem COVID-19, innych chorób zakaźnych oraz wywołanych nimi sytuacji kryzysowych⁸²;
- wszystkie przedstawione decyzje zostały wydane w terminie od 13 do 28 dni od złożenia wniosku, zgodnie z art. 35 § 3 Ustawy z dnia 14 czerwca 1960 r. Kodeks postępowania administracyjnego⁸³, oraz zawierały elementy określone przepisami, zgodnie z art. 107 § 1 i § 3 Kpa, a także zawierały pouczenie o

⁸⁰ Trzy decyzje administracyjne wydane przed ogłoszeniem w Polsce stanu epidemii COVID-19 (po 20 marca 2020 r.), trzy decyzje wydane po tym dniu; w latach objętych kontrolą nie wydano decyzji odmownych.

⁸¹ Dz. U. poz. 893; dalej: rozporządzenie w sprawie rodzinnego wywiadu środowiskowego.

⁸² Dz. U. z 2021 r. poz. 2095, ze zm.

⁸³ Dz. U. z 2022 r. poz. 2000; dalej: Kpa.

przysługującym trybie odwoławczym (art. 127 § 1 Kpa) oraz o konieczności niezwłocznego poinformowania OPS o każdej zmianie w sytuacji osobistej, dochodowej i majątkowej, która wiązała się z podstawą do przyznania świadczeń lub ponoszenia odpłatności (art. 109 ustawy o pomocy społecznej);

- w sześciu wydanych decyzjach przyznano świadczenia z pomocy społecznej: w formie posiłku (obiadu) dla dzieci w stołówce w przedszkolu lub szkole, a w okresie pandemii - w sześciu wydanych decyzjach przyznano specjalny zasiłek celowy na zakup posiłku lub żywności; pracownicy socjalni przeprowadzający wywiady w czasie pandemii uzyskali od rodziców ustne oświadczenia, że środki te przeznaczone będą na żywność dla dzieci;
- we wszystkich przedstawionych rodzinach wystąpił problem ubóstwa, a co za tym idzie rodziny spełniały kryterium dochodowe dla osoby w rodzinie do udzielenia pomocy;
- wypłaty środków dokonywano przelewem na wskazany rachunek bankowy, przekazem pocztowym lub w kasie Ośrodka z zastosowaniem obostrzeń sanitarnych.

(akta kontroli str. 757-802, 826-837)

Dyrektor OPS wyjaśniła: *W czasie pandemii pracownicy socjalni nawiązali kontakt telefoniczny z rodzicami / opiekunami prawnymi dzieci i poinformowali o możliwości zmiany decyzji przyznających posiłki w szkole na świadczenia pieniężne w ramach ww. programu. We wszystkich przedstawionych rodzinach zostały uchylone decyzje przyznające posiłki dzieciom i następnie powyższym rodzinom zastała przyznana pomoc w formie gotówkowej przekazem na rachunki osobiste rodziców lub przekazem pocztowym na adres zamieszkania. Pracownicy socjalni w trakcie przeprowadzania wywiadów środowiskowych informowali rodziców / opiekunów prawnych, aby przyznaną pomoc wydatkowali zgodnie z przeznaczeniem tj. na zakup produktów żywnościowych, jak również przygotowanie gorącego posiłku dla dzieci. Rodzice zapewniali pracowników socjalnych, że przyznane środki finansowe będą przeznaczone na potrzeby żywnościowe dzieci.*

(akta kontroli str. 757-802)

2.5 W 2019 r. trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych w Gminie przeżywało 65 rodzin, w 2020 r. – 71, w 2021 r. – 64, a w pierwszej połowie 53 rodziny (w tej kategorii rodzin znalazły się rodziny objęte wsparciem asystenta rodziny, w których świadczona praca socjalna wykazała bezradność opiekuńczo-wychowawczą rodziny, przy czym rodzina nie wyraziła zgody na wsparcie asystenta rodziny oraz rodziny biologiczne, z których dzieci zostały umieszczone w pieczy zastępczej, a rodziny nie korzystały z pomocy Ośrodka, w tym wsparcia asystenta rodziny, ze względu na brak zgody na współpracę.

(akta kontroli str. 838-860)

W zakresie pomocy rodzinom przeżywającym trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych, badaniem objęto dokumentację czterech rodzin⁸⁴ i ustalono, że:

- w jednym przypadku informację o problemach rodziny uzyskano z wywiadu środowiskowego osób / rodzin korzystających ze świadczeń pomocy społecznej, udzielonej przez pracownika socjalnego, w dwóch przypadkach z Policji, a w jednym przypadku poprzez kontakt z placówką oświatową;
- we wszystkich przypadkach pracownicy socjalni przeprowadzili analizę sytuacji rodziny oraz wywiad środowiskowy, co było zgodne z art. 8 ust. 1 i art. 11 ust. 1 ustawy o wspieraniu rodziny; czynności te odbywały się w okresie od jednego do pięciu dni; w jednym przypadku rodzina była objęta nadzorem kuratora sądowego; kontakt z kuratorem został nawiązany tego samego dnia;

⁸⁴ Dwie sprawy z 2020 r. oraz po jednej sprawie z 2021 r. i 2022 r..

- w czterech przypadkach Dyrektor OPS na wniosek pracownika socjalnego przydzielił rodzinie asystenta rodziny, który opracowywał i realizował plan pracy z rodziną, zgodnie z art. 15 ust. 1 pkt 1 ustawy o wspieraniu rodziny; przydział asystenta nastąpił w okresie od siedmiu do 27 dni od zgłoszenia;
- w dwóch przypadkach udzielono w rodzinie pomocy prawnej i wsparcia specjalisty ds. przeciwdziałania przemocy w rodzinie oraz założono NK sprawcom przemocy, co nastąpiło w okresie od jednego do pięciu dni; zgłoszono problem do GKRPA oraz sądu w przeciągu miesiąca;
- w dwóch przypadkach umieszczono dzieci poza rodziną w trybie natychmiastowym (tego samego dnia), w jednym przypadku nastąpił powrót dzieci do rodziny biologicznej;
- we wszystkich przypadkach zorganizowana była praca socjalna z rodziną m.in.: pomoc psychologiczna dla dzieci (2), udział rodziny w szkoleniach warsztatowych „Rodzina bliżej na co dzień i w święta” (2) oraz „Rodzina bliżej siebie” (2), udział dzieci w wypoczynku letnim (1), a rodziny w programie „Szlachetna paczka” (1), pomoc finansowa Ośrodka (1), terapia rodzinna (2), konsultacje i poradnictwo socjalne dot. przewycięzania trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych (4);
- w jednym z czterech przypadków zakończono pracę z rodziną w zakresie wypełniania funkcji opiekuńczo-wychowawczych na wniosek klientki; efektem pracy była znaczna poprawa sytuacji rodziny, klientka podjęła zatrudnienie, ustała przemoc w rodzinie, klientka wzmocniła umiejętności opiekuńczo-wychowawcze i w prowadzeniu gospodarstwa domowego, uzyskała większą samodzielność; w pozostałych trzech przypadkach praca z rodziną trwała nadal;
- nie było przypadków odmowy pracy z rodziną.

(akta kontroli str. 838-860, 861-868)

2.6 Dyrektor OPS wyjaśniła: *W badanym okresie placówki wsparcia dziennego nie znajdowały się w strukturze organizacyjnej OPS. Prowadzone były w ramach prac zleconych przez TPD. Nadzór nad realizacją zadania sprawował Burmistrz poprzez Wydział Edukacji i Spraw Społecznych, który był odpowiedzialny za realizację umowy dotacyjnej. W latach 2019-2020 uczęszczało do tych placówek 130 dzieci, a w 2021- 90. W 2022 r. rozpisano konkurs na realizację tego zadania, lecz żaden podmiot nie przystąpił do konkursu. Po głębokiej analizie postanowiono, iż od 2022r. zmianie ulegnie profil placówek, a do jego realizacji Gmina przystąpi w drugim półroczu 2022 r. Dokumentacja dzieci uczęszczających do placówek prowadzona była przez organizację, której zlecono zadanie. OPS nie posiadał do niej wglądu.*

(akta kontroli str. 838-860)

2.7 Dyrektor OPS wyjaśniła: *Ośrodek w latach 2019-2022 nie zawierał umów w zakresie rodzin wspierających z uwagi na brak chętnych na świadczenie pomocy. Ośrodek starał się promować ww. formę wsparcia poprzez umieszczanie ogłoszeń: na stronie www Ośrodka, stronie Facebook, tablicy ogłoszeniowej OPS oraz poprzez asystentów rodzin, którzy dokonywali rozeznania środowiskowego wśród rodzin objętych wsparciem, dotyczącego ewentualnej pomocy sąsiedzkiej, bądź też pomocy ze strony rodziny spokrewnionej – pod kątem możliwości zawarcia umowy na realizację usługi w formie rodziny wspierającej.*

(akta kontroli str. 838-860, 869-873)

2.8 Mieszkania chronione wspierane na terenie Gminy powstały w 2020 r. Z uwagi na brak wniosków o ww. wsparcie oraz utrzymujący się stan epidemii, pomoc w danej formie została wdrożona w 2021 r. W roku tym zostało łącznie wydanych 12 decyzji kierujących do mieszkania chronionego wspieranego, które dotyczyły ośmiu osób, a w pierwszej połowie 2022 r. - jedną decyzję kierującą do mieszkania chronionego wspieranego. W kontrolowanym okresie nie wydano żadnej decyzji odmownej, a decyzje kierujące do mieszkania chronionego wspieranego nie były zaskarżane. Osoby kierowane do mieszkania chronionego wspieranego nie

oczekiwały na wolne miejsca, miejsca te były dostępne i decyzje kierujące były wydane niezwłocznie po skompletowaniu dokumentacji w przeciągu miesiąca, zgodnie z art. 35 § 3 Kpa. Zainteresowane osoby zostały lokatorami mieszkań chronionych wspieranych z datą taką, jak w decyzji kierującej. Mieszkańcy mieszkań chronionych wspieranych nie dokonywali rezygnacji ze skierowania po ustaleniu opłaty. Wsparcie realizowano w sposób prawidłowy, zgodnie z rozporządzeniem Ministra Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej z dnia 26 kwietnia 2018 r. w sprawie mieszkań chronionych⁸⁵. Mieszkańcy zostali objęci wsparciem opiekunów oraz pracą socjalną. Pobyt w mieszkaniu był przyznany osobie, która ze względu na trudną sytuację życiową, wiek, niepełnosprawność albo chorobę potrzebowała wsparcia w funkcjonowaniu w codziennym życiu, ale nie wymagała usług w zakresie świadczonym przez instytucję całodobowej opieki. Podczas pobytu w mieszkaniach chronionych wspieranych mieszkańcy byli aktywizowani do rozwoju własnych kompetencji społecznych, wspomagani w utrzymywaniu higieny, motywowani do aktywności w środowisku lokalnym. U mieszkańców nastąpił znaczny wzrost zarówno kompetencji społecznych, jak i wzrost umiejętności wykonywania czynności samoobsługowych. W trakcie epidemii opiekunowie zatrudnieni w mieszkaniach chronionych wspieranych oraz pracownicy socjalni wykonywali swoją pracę zgodnie z harmonogramem, zachowując zasady higieny i bezpieczeństwa pracy. Wyposażeni byli w rękawice jednorazowe, środki dezynfekujące oraz maseczki. W przypadku, gdy lokatorzy mieszkań chronionych wspieranych wykazywali jakiegokolwiek objawy chorobowe, wówczas opiekunowie oraz pracownicy socjalni wykonywali swoje obowiązki z zachowaniem bezpiecznego dystansu.

(akta kontroli str. 838-860)

Badania pięciu losowo wybranych decyzji administracyjnych⁸⁶ dotyczących prawidłowości realizacji wsparcia w formie mieszkania chronionego wykazało, że:

- pracownicy socjalni przyjmowali wnioski o skierowanie do mieszkań chronionych wspieranych oraz kompletowali je podczas wywiadów środowiskowych;
- wszystkie wnioski spełniały wymogi określone w stosownej uchwale Rady Miejskiej⁸⁷;
- każdorazowo przed wydaniem decyzji kierującej do mieszkania chronionego wspierającego przeprowadzono rodzinny wywiad środowiskowy zgodnie z § 2 rozporządzenia w sprawie rodzinnego wywiadu środowiskowego oraz art. 107 ustawy o pomocy społecznej;
- wszyscy wnioskodawcy spełniali warunki skorzystania z tego wsparcia z uwagi na zły stan zdrowia (niepełnosprawność, choroby) oraz wiek (każdy z wnioskodawców był osobą niepełnosprawną, a dwie osoby ponadto przekroczyły 70 rok życia);
- wszystkie osoby kierowane wymagały wsparcia w codziennym funkcjonowaniu, pomocy w czynnościach samoobsługowych, pomocy w prowadzeniu gospodarstwa domowego oraz rozwoju kompetencji społecznych, a wnioskowana pomoc w każdym przypadku była uzasadniona;

---

⁸⁵ Dz. U. z 2018 r., poz. 822 ze zm. Badanie przeprowadzono na próbie kontrolnej pięciu decyzji kierującej do mieszkania chronionego wspieranego.

⁸⁶ Pięć decyzji administracyjnych wydanych po ogłoszeniu w Polsce stanu epidemii COVID-19 (po 20 marca 2020 r.): dwie decyzje wydane w 2021 r. i trzy w 2022 r.; w latach objętych kontrolą nie wydawano decyzji odmownych.

⁸⁷ Uchwała Nr XVIII/159/20 Rady Miejskiej w Gryfinie z dnia 30 stycznia 2020 r. w sprawie ustalenia szczegółowych zasad ponoszenia odpłatności za pobyt w mieszkaniu chronionym wspieranym. Wymogi m.in.: wiek powyżej 70 r.ż., zły stan zdrowia, niepełnosprawność, konieczności wsparcia w codziennym funkcjonowaniu, pomocy w czynnościach samoobsługowych, pomocy w prowadzeniu gospodarstwa domowego oraz rozwoju kompetencji społecznych, a wnioskowana pomoc w każdym przypadku była uzasadniona.

- wydanie każdej z decyzji kierującej do mieszkania chronionego wspieranego było poprzedzone uzgodnieniami, o których mowa w art. 53 ust. 10 ustawy o pomocy społecznej;
- wszystkie decyzje kierujące do mieszkań chronionych wspieranych wydawane były terminowo (w ciągu miesiąca) oraz zawierały elementy określone przepisami Kpa (art. 107 § 1 i § 3), zawierały pouczenie o przysługującym trybie odwoławczym (art. 127 § 1 Kpa), a także zapis o konieczności niezwłocznego poinformowania OPS o każdej zmianie w sytuacji osobistej, dochodowej i majątkowej, która związana była z podstawą do przyznania świadczeń lub ponoszenia odpłatności na podstawie art. 109 ustawy o pomocy społecznej;
- nie było wśród nich decyzji odmownych lub zmienianych.

(akta kontroli str. 838-860, 874-883)

2.9 W badanym okresie OPS nie realizował zadań związanych z kierowaniem do domu dla matek z małoletnimi dziećmi i kobiet w ciąży (nie było wniosków w tej sprawie).

(akta kontroli str. 838-860)

2.10 W okresie objętym kontrolą wydano łącznie 30 decyzji o skierowaniu do DDS, z tego w 2019 r. nie została wydana żadna decyzja, w 2020 r. wydano 16 decyzji, w 2021 r. – 10, a pierwszym półroczu 2022 r. wydano cztery decyzje. Nie wydano w tym czasie żadnej decyzji odmownej i żadna z ww. decyzji nie była zaskarżana. Termin przyjęcia do DDS był uzgadniany podczas wywiadu środowiskowego z klientem oraz z kierownikiem powyższej placówki. DDS przyjmował osoby na bieżąco, nie było listy osób oczekujących. W latach 2020-2022 (I poł.) zrezygnowało z pobytu w DDS dziewięć osób. Rezygnacja nastąpiła z przyczyn osobistych, zdrowotnych. Żadna z powyższych osób nie zrezygnowała ze względu na wysokość odpłatności za pobyt w DDS.

(akta kontroli str. 884-919)

Badania pięciu losowo wybranych decyzji administracyjnych⁸⁸ dotyczących prawidłowości kierowania osób do DDS wykazały, że:

- wszystkie wnioski w sprawie przyznania wsparcia w formie dziennego domu pomocy były kompletne i zawierały: wniosek klienta o skierowanie do DDS, zaświadczenie lekarskie o braku przeciwwskazań do uczestnictwa w zajęciach w DDS, potwierdzenie dochodu klienta oraz orzeczenie o niepełnosprawności (orzeczenie w przypadku czterech skierowań, w jednym przypadku wsparcie zostało udzielone z uwagi na wiek i przewlekłą chorobę);
- wszystkie osoby spełniały warunki do skorzystania z tego wsparcia ze względu na wiek, stan zdrowia lub niepełnosprawność;
- wydanie decyzji poprzedzono wymaganymi uzgodnieniami, podczas wywiadu środowiskowego wszystkie osoby chcące skorzystać z tego wsparcia poinformowano o dostępnych formach wsparcia w DDS oraz o odpłatności za pobyt i usługi świadczone w dziennym domu (powyższe informacje zostały zawarte w kwestionariuszu wywiadu środowiskowego);
- wszystkie wnioski spełniały wymogi określone w stosownej uchwale Rady Miejskiej;
- wydanie decyzji poprzedzono było przeprowadzeniem wywiadu środowiskowego; wywiady środowiskowe zostały przeprowadzone zgodnie z § 2 rozporządzenia w sprawie rodzinnego wywiadu środowiskowego oraz zgodnie z art. 107 ustawy o pomocy społecznej przez pracownika socjalnego zatrudnionego w Ośrodku;

⁸⁸ Pięć decyzji administracyjnych wydanych po ogłoszeniu w Polsce stanu epidemii COVID-19 (po 20 marca 2020 r.): dwie decyzje wydane w 2020 r., jedna w 2021 r. i dwie w 2022 r.; w latach objętych kontrolą nie wydawano decyzji odmownych.

- wszystkie decyzje zostały wydane terminowo, niezwłocznie po wpłynięciu wniosku o przyznanie wsparcia w DDS, tj. w terminie miesiąca od dnia wszczęcia postępowania, zgodnie z art. 35 § 3 Kpa, wszystkie decyzje zawierały wymagane elementy, określone przepisami Kpa tj. art. 107 § 1 i § 3 oraz art. 127 § 1 Kpa i art. 109 ustawy o pomocy społecznej;
- nie było wśród nich decyzji odmownych.

(akta kontroli str. 884-919, 920-929)

2.11 W zakresie prawidłowości ustalania wysokości odpłatności za pobyt w mieszkaniach chronionych, badaniem objęto dokumentację pięciu klientów⁸⁹ i ustalono, że:

- dochód został wyliczony prawidłowo⁹⁰;
- wysokość opłat za pobyt w mieszkaniu chronionym wspieranym została wyliczona prawidłowo⁹¹;
- średni miesięczny koszt utrzymania mieszkania chronionego wspieranego w okresie od 1 lutego 2021 r. do 31 stycznia 2022 r. wynosił 1 134,77 zł miesięcznie od osoby, natomiast od 1 lutego 2022 r. do stycznia 2023 r. wyniósł 1 557,10 zł miesięcznie od osoby;
- w trzech przypadkach odpłatność za pobyt w mieszkaniu chronionym wspieranym ustalono na 1 557,10 zł miesięcznie w okresie od lipca 2022 r. do grudnia 2022 r., co stanowiło pełną kwotę odpłatności, gdyż dochód na osobę w rodzinie przekraczał 300% kryterium dochodowego do pomocy społecznej; wskaźnik odpłatności dla osoby w rodzinie przy dochodzie mieszczącym się w przedziale powyżej 300% wynosił 100% kosztów miesięcznego utrzymania mieszkania chronionego;
- w jednym przypadku odpłatność za pobyt w mieszkaniu chronionym wspieranym w styczniu 2022 r. ustalono na 1 134,77 zł, a od lutego 2022 r. do czerwca 2022 r. ustalono na 1 557,10 zł miesięcznie, co stanowiło pełną kwotę odpłatności, gdyż dochód na osobę w rodzinie przekraczał 300% kryterium dochodowego w pomocy społecznej; wskaźnik odpłatności dla osoby w rodzinie przy dochodzie mieszczącym się w przedziale powyżej 300% wynosił 100% kosztów miesięcznego utrzymania mieszkania chronionego;
- w jednym przypadku odpłatność za pobyt w mieszkaniu chronionym wspieranym na dzień wydania skierowania ustalono na 1 134,77 zł miesięcznie, co stanowiło pełną kwotę odpłatności, gdyż dochód osoby samotnie gospodarującej przekraczał 300% kryterium dochodowego w pomocy społecznej; wskaźnik odpłatności dla osoby samotnie gospodarującej przy dochodzie mieszczącym się w przedziale powyżej 300% wynosił 100% kosztów miesięcznego utrzymania mieszkania chronionego;
- we wszystkich pięciu przypadkach zastosowano zwolnienie częściowe z ponoszenia opłat za pobyt w mieszkaniu chronionym wspieranym z powodu ponoszenia zbyt wysokich stałych miesięcznych wydatków, jakie rodzina ponosiła w tym czasie (m.in. opłata rachunków mieszkaniowych, zakup żywność, leków, środków higieny i czystości, odzieży i obuwia, remont mieszkania), a także z powodu sytuacji zdrowotnej rodziny⁹²; ostateczna

⁸⁹ Ta sama próba badawcza, co przy skierowaniach do mieszkania chronionego.

⁹⁰ Zgodnie z art. 8 ust. 3 ustawy o pomocy społecznej.

⁹¹ Na podstawie: art. 97 ust. 1 ustawy o pomocy społecznej, uchwały Nr XVIII/159/20 Rady Miejskiej w Gryfinie z dnia 30 stycznia 2020 r. w sprawie ustalenia szczegółowych zasad ponoszenia odpłatności za pobyt w mieszkaniu chronionym wspieranym, zarządzenia Nr 0003-02/2021 Dyrektora Ośrodka z dnia 29 stycznia 2021 r. w sprawie ustalenia średniego miesięcznego kosztu utrzymania mieszkania chronionego wspieranego lub zarządzenia Nr 0003-2/2022 Dyrektora Ośrodka z dnia 28 stycznia 2022 r. w sprawie ustalenia średniego miesięcznego kosztu utrzymania mieszkania chronionego wspieranego.

⁹² Zwolnienie na podstawie § 4-6 uchwały Nr XVIII/159/20 Rady Miejskiej w Gryfinie z dnia 30 stycznia 2020 r. w sprawie ustalenia szczegółowych zasad ponoszenia odpłatności za pobyt w mieszkaniu chronionym wspieranym.

odpłatność po zastosowaniu częściowego zwolnienia wyniosła u trzech osób 340,43 zł, a u dwóch osób najpierw 510,65 zł, potem 567,39 zł;

- powyższe należności obliczono zgodnie z § 1 ust. 8 oraz § 4-6 ww. uchwały Rady Miejskiej;
- w trzech przypadkach nie była zmieniana decyzja dot. odpłatności, gdyż nie nastąpiła zmiana sytuacji materialno-bytowej rodziny oraz nie nastąpiła zmiana średniego miesięcznego kosztu utrzymania w mieszkaniu chronionym wspierającym, a w dwóch przypadkach nastąpiła zmiana odpłatności w części dotyczącej średniego miesięcznego kosztu utrzymania mieszkania chronionego wspieranego od m-ca lutego 2022 r. oraz ze względu na zmianę sytuacji dochodowej rodziny;
- w dwóch przypadkach uchylono w całości decyzję dot. skierowania z powodu rezygnacji klientki ze względu na sytuację rodzinną.

(akta kontroli str. 884-919, 930-937, 938-942)

W zakresie prawidłowości ustalania wysokości odpłatności za pobyt w DDS, badaniem objęto dokumentację pięciu klientów⁹³ i ustalono, że:

- dochód klientów został wyliczony prawidłowo⁹⁴;
- wysokość opłat za pobyt w DD została wyliczona zgodnie z przepisami⁹⁵,
- pełny koszt pobytu wraz z usługami w DDS w badanym okresie wynosił 1 200 zł;
- w jednym przypadku odpłatność za pobyt w DDS na dzień wydania skierowania ustalono na 240 zł miesięcznie, ponieważ wskaźnik odpłatności dla osoby samotnie gospodarującej przy dochodzie mieszczącym się w przedziale powyżej 400% do 600% wyniósł 20% (1200x20%);
- w jednym przypadku odpłatność za pobyt w DD na dzień wydania skierowania ustalono na 168 zł miesięcznie, ponieważ wskaźnik odpłatności dla osoby samotnie gospodarującej przy dochodzie mieszczącym się w przedziale powyżej 350% do 400% wyniósł 14% (1200x14%);
- w jednym przypadku odpłatność za pobyt w DDS na dzień wydania skierowania ustalono na 144 zł miesięcznie, ponieważ wskaźnik odpłatności dla osoby samotnie gospodarującej przy dochodzie mieszczącym się w przedziale powyżej 300% do 350% wyniósł 12% (1200x12%);
- w jednym przypadku odpłatność za pobyt w DDS na dzień wydania skierowania ustalono na 120 zł miesięcznie, ponieważ wskaźnik odpłatności dla osoby samotnie gospodarującej przy dochodzie mieszczącym się w przedziale powyżej 250% do 300% wyniósł 10% (1200x10%);
- w jednym przypadku odpłatność za pobyt w DDS na dzień wydania skierowania ustalono na 96 zł miesięcznie, ponieważ wskaźnik odpłatności dla osoby samotnie gospodarującej przy dochodzie mieszczącym się w przedziale powyżej 200% do 250% wyniósł 8% (1200x8%);
- w żadnym z pięciu badanych przypadków nie zastosowano całkowitego lub częściowego zwolnienia z opłat;
- w dwóch przypadkach nie było zmiany decyzji, jednakże przeprowadzane były wywiady aktualizacyjne dochody w związku ze zmianą sytuacji dochodowej klienta oraz zmianą kryterium dochodowego do udzielanej pomocy, lecz nie wpływało to na zmianę ustalonej odpłatności za pobyt w DDS;

⁹³ Ta sama próba badawcza, co przy skierowaniach do DDS.

⁹⁴ Zgodnie z art. 8 ust. 3 ustawy o pomocy społecznej.

⁹⁵ Zgodnie z: art. 97 ust. 5 ustawy o pomocy społecznej, uchwałą Nr XVII/134/15 Rady Miejskiej w Gryfinie z dnia 03.12.2015 r. w sprawie szczegółowych zasad ponoszenia odpłatności za pobyt w DD w Gryfinie, zarządzeniem nr 0050.175.2015 Burmistrza z dnia 31.12.2015 r. w sprawie miesięcznej opłaty za pobyt w DDS lub zarządzeniem nr 0050.12.2018 Burmistrza z dnia 23.01.2018 r. w sprawie zmiany zarządzenia nr 0050.175.2015 Burmistrza z dnia 31.12.2015 r. w sprawie miesięcznej opłaty za pobyt w DDS.

- w dwóch przypadkach nastąpiła zmiana decyzji w części dotyczącej odpłatności za pobyt w DDS od kwietnia 2022 r. w związku ze zmianą sytuacji dochodowej (waloryzacja świadczeń emerytalno-rentowych) - kwota zmienionego dochodu przekroczyła 10% kryterium dochodowego dla osoby samotnie gospodarującej; od stycznia 2022 r. zmieniło się kryterium dochodowe dla osoby samotnie gospodarującej i wyniosło 776 zł, stąd odpłatność od kwietnia 2022 r. wzrosła do 144 zł miesięcznie przy 12% wskaźniku odpłatności dla osoby samotnie gospodarującej przy dochodzie mieszczącym się w przedziale powyżej 300% do 350% tj. (1200x12%);
- w jednym przypadku nastąpiła zmiana decyzji w części dotyczącej odpłatności za pobyt w DDS od stycznia 2022 r. w związku ze zmianą kryterium dochodowego do pomocy społecznej i wyniosła wówczas 120 zł miesięcznie przy wskaźniku odpłatności 10% dla osoby samotnie gospodarującej przy dochodzie mieszczącym się w przedziale powyżej 250% do 300% tj. (1200x10%); od stycznia 2022 r. zmieniło się kryterium dochodowe dla osoby samotnie gospodarującej i wyniosło 776 zł, w związku z tym nastąpiła zmiana decyzji w części dot. odpłatności za pobyt w DDS od kwietnia 2022 r. ze względu na zmianę sytuacji dochodowej (waloryzacja świadczeń emerytalno-rentowych) - kwota zmienionego dochodu przekroczyła 10% kryterium dochodowego dla osoby samotnie gospodarującej i wzrosła do 144 zł miesięcznie przy wskaźniku odpłatności 12% dla osoby samotnie gospodarującej przy dochodzie mieszczącym się w przedziale powyżej 300% do 350% tj. (1200x12%);
- powyższe należności obliczono zgodnie z § 3 ww. uchwały Rady Miejskiej.

(akta kontroli str. 884-919, 943-960, 961-965)

2.12 W poszczególnych latach objętych kontrolą wszczęto ogółem 289 procedur NK, z tego 38 dotyczyło dzieci. W 2019 r. wszczęto 93 procedury NK, z tego 84 formularze NK-A wypełnili przedstawiciele Policji, siedem – pracownicy pomocy społecznej, a dwa pracownicy oświaty. W 2020 r. wszczęto 76 procedur NK, z tego 71 formularzy NK-A wypełnili przedstawiciele Policji, trzy – pracownicy pomocy społecznej, a po jednej pracownik służby zdrowia i przedstawiciel GKRPA. W 2021 r. wszczęto 74 procedury NK, z tego 54 formularze NK-A wypełnili przedstawiciele Policji, 15 – pracownicy pomocy społecznej, trzy - pracownicy oświaty, a dwie przedstawiciel GKRPA. W pierwszej połowie 2022 r. wszczęto 46 procedur NK, z tego 38 formularzy NK-A wypełnili przedstawiciele Policji, cztery – pracownicy pomocy społecznej, a po dwie pracownicy oświaty i przedstawiciel GKRPA. Wobec 107 osób została wszczęta procedura NK, które objęte były procedurą we wcześniejszym czasie (odpowiednio w poszczególnych latach: 24, 29, 38 i 16) oraz wobec 62 osób, wobec których została wszczęta procedura NK w toku prowadzonej procedury (odpowiednio w poszczególnych latach: 16, 14, 22 i 10). W tym czasie pracownicy socjalni OPS wznowili procedurę NK w przypadku trzech rodzin. W okresie objętym kontrolą zakończono łącznie 280 spraw dot. przemocy w rodzinie. W 2019 r. zakończono 107 spraw, z tego 77 spraw w związku z ustaniem przemocy w rodzinie i uzasadnionym przypuszczeniem o zaprzestaniu dalszego stosowania przemocy w rodzinie oraz po zrealizowaniu indywidualnego planu pomocy, a 30 spraw w wyniku rozstrzygnięcia o braku zasadności podejmowania działań. W 2020 r. zakończono 83 spraw, z tego analogicznie 49 w związku z ustaniem przemocy i 34 z braku zasadności podejmowania dalszych działań. W 2021 r. zakończono 64 spraw, z tego 36 w związku z ustaniem przemocy i 28 z braku zasadności podejmowania dalszych działań. W pierwszym półroczu 2022 r. zakończono 26 spraw, z tego 14 w związku z ustaniem przemocy i 12 spraw z braku zasadności podejmowania dalszych działań.

(akta kontroli str. 884-919, 966-967)

W wyniku szczegółowej analizy losowo wybranych trzech⁹⁶ spraw, dotyczących przemocy w rodzinie ustalono, że:

- w dwóch przypadkach procedurę NK jednocześnie wszczęli: pracownik socjalny oraz przedstawiciele innych instytucji, tj.: funkcjonariusz Policji i dyrektor szkoły, do której uczęszczało dziecko objęte przeciwdziałaniem przemocy, a w jednym przypadku procedurę NK wszczął funkcjonariusz Policji po przeprowadzonej interwencji policyjnej;
- jedna osoba podejrzana o stosowanie przemocy posiadała wcześniej założoną NK, dwóm pozostałym założono NK po raz pierwszy;
- w jednym przypadku osobą, wobec której stosowano przemoc, było dziecko, w dwóch pozostałych przypadkach – kobiety z dziećmi;
- w dwóch przypadkach dot. kobiet formularz NK - A wypełniono w obecności osoby, co do której istniało podejrzenie, że jest dotknięta przemocą w rodzinie (NK założone przez Policję); przez pracownika socjalnego NK założono po przeprowadzonej rozmowie telefonicznej z ofiarą przemocy, natomiast w przypadku dziecka założono trzy karty: NK założona przez pracownika socjalnego po spotkaniu interdyscyplinarnym w szkole bez udziału dziecka, założona przez Policję w obecności matki dziecka oraz NK założona przez dyrektora szkoły z udziałem dziecka, wychowawczynie klasy i psychologa szkolnego, co było zgodne z § 2 ust. 1 i 3-4 oraz z § 5 ust. 1 i 3 rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 13 września 2011 r. w sprawie procedury „Niebieskiej Karty” oraz wzorów formularzy „Niebieska Karta”⁹⁷;
- wypełnione formularze NK zostały terminowo przekazane do przewodniczącego Zespołu Interdyscyplinarnego (od jednego do sześciu dni po zgłoszeniu), co było zgodne z § 7 ust. 1 rozporządzenia w sprawie procedury NK;
- posiadano wiedzę o zastosowaniu wobec sprawcy przemocy w rodzinie środków zapobiegawczych, karnych i probacyjnych;
- w ramach procedury NK pracownik socjalny we wszystkich trzech przypadkach zdiagnozował sytuację i potrzeby osób, co do których istniało podejrzenie, że są dotknięta przemocą w rodzinie w ramach monitoringu oraz prowadzonej pracy socjalnej, co było zgodne z § 11 pkt 1 rozporządzenia w sprawie procedury NK;
- we wszystkich przypadkach udzielono kompleksowych informacji o możliwościach uzyskania pomocy m.in.: finansowej, psychologicznej, terapeutycznej, prawnej, socjalnej, co było zgodne z § 11 pkt 2 rozporządzenia w sprawie procedury NK;
- nie było przypadku, aby istniała konieczność udzielenia osobie dotkniętej przemocą w rodzinie natychmiastowej pomocy medycznej;
- w jednym przypadku zapewniono matce z dzieckiem dotkniętym przemocą w rodzinie schronienie w mieszkaniu treningowym w celu wzmocnienia jej kompetencji opiekuńczo-wychowawczych i w prowadzeniu gospodarstwa domowego, w jednym przypadku pomocy psychologa Ośrodka, w jednym przypadku asystenta rodziny i terapeuty rodzinnego, co było zgodne z § 11 pkt 4 rozporządzenia w sprawie procedury NK;
- we wszystkich przypadkach przeprowadzono rozmowy z osobami, wobec których istniało podejrzenie, że stosują przemoc w rodzinie, na temat konsekwencji stosowania przemocy oraz poinformowano o możliwości podjęcia leczenia lub terapii oraz udziału w programach oddziaływań korekcyjno-edukacyjnych, co było zgodne z § 11 pkt 5 rozporządzenia w sprawie procedury NK;
- we wszystkich przypadkach nastąpiło zakończenie procedury NK z uwagi na ustanie przemocy w rodzinie (w jednym przypadku przemoc ustała, w jednym

⁹⁶ Po jednej z każdego roku 2020-2022, jedna sprawa dotyczyła bezpośrednio dziecka.

⁹⁷ Dz. U. poz. 1245; dalej: rozporządzenie w sprawie procedury NK.

przypadku sprawca przemocy dostał prokuratorski zakaz zbliżania się do rodziny, a w jednym przypadku – najpierw nakaz opuszczenia miejsca zamieszkania, a następnie wyrok skazujący za znęcanie się nad rodziną);

- o zakończeniu procedury NK pisemnie powiadomiono wszystkich członków grup roboczych.

(akta kontroli str. 884-919, 968-976)

2.13.1 W każdym roku objętym kontrolą Ośrodek realizował Gminny Program Oślonowy w zakresie zmniejszania wydatków na leki⁹⁸. Założeniem Programu była pomoc finansowa dla osób znajdujących się w trudnej sytuacji życiowej, których dochód nie przekraczał 250% kryterium dochodowego określonego w art. 8 ust. 1 pkt. 1 ustawy o pomocy społecznej dla osoby samotnie gospodarującej lub 200% kryterium dochodowego na osobę w rodzinie określonego w art. 8 ust. 1 pkt. 2 ww. ustawy. Programem objęte były osoby dotknięte niepełnosprawnością, przewlekłą długotrwałą chorobą, znajdujących się w trudnej sytuacji życiowej i ponoszących wydatki na zakup leków zalecanych przez lekarza, których koszt wynosił powyżej 30 zł. Program był realizowany zgodnie z jego założeniami przez OPS. Pomoc finansowa w zakresie zmniejszania wydatków poniesionych na leki była udzielana ze środków własnych Gminy w ramach zadań własnych na podstawie art. 17 ust. 2 pkt 4 ustawy o pomocy społecznej. Pomoc finansowa w ramach Programu była udzielana do wyczerpania środków finansowych zabezpieczonych na ten cel w budżecie na dany rok budżetowy. Przyznanie lub odmowa przyznania pomocy finansowej następowało w drodze decyzji wydanej przez Dyrektora Ośrodka lub inną osobę upoważnioną na podstawie art 110 ust. 8 ww. ustawy⁹⁹. Pomoc finansowa w zakresie wydatków poniesionych na zakup leków zleconych przez lekarza przyznawana była w wysokości poniesionych na ten cel wydatków w miesiącu poprzedzającym złożenie wniosku lub z miesiąca złożenia wniosku, jednak łącznie nie mogła być wyższa od kwoty: 30% kryterium dla osoby samotnie gospodarującej, 30% kryterium dochodowego na osobę w rodzinie, w przypadku jednej osoby uprawnionej, 50% kryterium dochodowego na osobę w rodzinie, w przypadku dwóch osób uprawnionych lub 60% kryterium dochodowego na osobę w rodzinie, w przypadku trzech i większej liczby osób uprawnionych. Osoby, które skorzystały z Programu, otrzymały zwrot za zakupione leki. Zrealizowano zakładane cele Programu. W 2019 r. na realizację Programu zaplanowano 207 000 zł, a wydatkowano 203 961 zł (99,5 % realizacji). W 2020 r. na realizację Programu zaplanowano 190 000 zł, a wydatkowano 189 657 zł (99,8 % realizacji). W 2021 r. na realizację Programu zaplanowano 200 000 zł, a wydatkowano 184 591 zł (92,3 % realizacji). W 2022 r. na realizację Programu zaplanowano 200 000 zł, a pierwszej połowie 2022 r. wydatkowano 85 909 zł (43 % realizacji). Wydatki zostały poniesione zgodnie z przeznaczeniem. W 2019 r. z Programu skorzystało 249 osób / rodzin, w 2020 r. - 234, w 2021 r. – 200, a w pierwszym półroczu 2022 r. 164 osoby / rodziny.

(akta kontroli str. 578-633, 884-919, 977-982, 1032)

2.13.2 W 2019 r. OPS zrealizował trzy projekty socjalne, w 2020 r. – pięć, w 2021 r. – 12, a w pierwszej połowie 2022 r. trzy projekty socjalne. Kontrola realizacji jednego z projektów z grudnia 2020 r. pn. „Rodzina bliżej na co dzień i w święta” wykazała. Projektem objętych było 30 rodzin korzystających z pomocy SPS w formie asystenta rodziny, w tym 54 dzieci. Był adresowany do środowisk, w których zdiagnozowano niewydolność opiekuńczo-wychowawczą skutkującą problemami opiekuńczo-wychowawczymi z dziećmi w różnych grupach wiekowych (problemy w okresie wzrastania, brak autorytetu rodzica, brak umiejętności konstruktywnego rozwiązywania własnych problemów, zagrożenie demoralizacją, uzależnieniem od

⁹⁸ W oparciu o uchwałę Nr XXI/190/16 Rady Miejskiej w Gryfinie z dnia 28 kwietnia 2016 r.

⁹⁹ Na podstawie 10 zbadanych decyzji wydanych przez Dyrektora OPS.

narkotyków, alkoholizmem, przemocą, niepełnosprawnością, ubóstwem, deficytami środowiskowymi, w tym intelektualnymi). Cel główny Projektu zakładał wzrost kompetencji opiekuńczo-wychowawczych w celu poprawy funkcjonowania rodziny, a cele szczegółowe zakładały: zmniejszenie problemów opiekuńczo-wychowawczych, poprawę funkcjonowania emocjonalnego dzieci i dorosłych, zmniejszenie zagrożenia demoralizacją dzieci, zmniejszenie zagrożenia wystąpienia uzależnienia wśród młodzieży, poprawę relacji rodzic-dziecko, zwiększenie integracji rodziny. Zakładane cele zostały zrealizowane, co przełożyło się na uzyskanie następujących efektów: wzmocniono umiejętności rodzicielskie w zakresie wiedzy na temat rozwoju dziecka i rozwiązywania bieżących problemów opiekuńczo-wychowawczych, co bezpośrednio przyczyniło się do poprawy relacji rodzic-dziecko, wiedzy na temat profilaktyki zjawisk: depresji, osamotnienia, uzależnienia wśród dzieci i młodzieży; wzmocniono integrację rodziny, nastąpiło zmniejszenie zjawiska marginalizacji społecznej dzieci. Przekazano dzieciom w ramach Projektu podarunki. Projekt finansowany był ze środków gminnych zabezpieczonych w budżecie Ośrodka. Na realizację projektu wydatkowano kwotę 8 400 zł. Środki wydatkowano zgodnie z przeznaczeniem, a projekt rozliczono prawidłowo.

(akta kontroli str. 884-919, 983-999, 1032)

Stwierdzone
nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie nie stwierdzono nieprawidłowości.

OCENA CZĄSTKOWA

NIK ocenia pozytywnie pomoc realizowaną na rzecz osób i rodzin przeżywających trudności w okresie pandemii COVID-19 oraz jej efekty. Ośrodek w sposób ciągły zapewnił wsparcie dla osób i rodzin przeżywających trudności w okresie pandemii COVID-19 oraz prawidłowo dokumentował wszystkie działania podejmowane wobec rodzin, w których dochodziło do kryzysu oraz efekty tych działań. Właściwie rozpoznano potrzeby i problemy rodzin korzystających z pomocy oraz prawidłowo wykonywano zadania w zakresie dożywiania dzieci i młodzieży. Każdorazowo opracowano indywidualne plany pomocy rodzinie w zakresie adekwatnym do ich potrzeb. W przypadkach tego wymagających podejmowano działania, w wyniku których osobom i rodzinom przeżywającym trudności zapewniano miejsce w mieszkaniu chronionym wspieranym lub DDS. Ponadto nieprzerwanie (pomimo pandemii) udzielano poradnictwa i specjalistycznej pomocy m.in. psychologicznej oraz dotyczącej uzależnień i przemocy w rodzinach w ramach pomocy interwencyjnej świadczonej wobec osób będących w kryzysie.

IV. Uwagi i wnioski

Uwagi i wnioski

Przedstawiając powyższe oceny wynikające z ustaleń kontroli, Najwyższa Izba Kontroli nie formułuje uwag i wniosków.

V. Pozostałe informacje i pouczenia

Wystąpienie pokontrolne zostało sporządzone w dwóch egzemplarzach; jeden dla kierownika jednostki kontrolowanej, drugi do akt kontroli.

Prawo zgłoszenia
zastrzeżeń

Zgodnie z art. 54 ust. 1 i 2 ustawy o NIK kierownikowi jednostki kontrolowanej przysługuje prawo zgłoszenia na piśmie umotywowanych zastrzeżeń do wystąpienia pokontrolnego, w terminie 21 dni od dnia jego przekazania. Zastrzeżenia zgłasza się do dyrektora Delegatury NIK w Szczecinie. Prawo zgłaszania zastrzeżeń, zgodnie z art. 61b ust. 2 ustawy o NIK, nie przysługuje do wystąpienia pokontrolnego zmienionego zgodnie z treścią uchwały w sprawie zastrzeżeń.

Szczecin, 28 października 2022 r.

Kontroler
Leszek Smykowski
specjalista kontroli państwowej

Najwyższa Izba Kontroli
Delegatura w Szczecinie
Dyrektor